

Ես հաւատում եմ իմոց պայծառ ապագային

Մերօրեայ իրադարձութիւնները վերլուծելիս յատակ երեւում է, որ Նոյեմբերի 16-ի մարտերից շատ չանցած, չնայած ցաւալի կորուստներին, մեր զինուորներն իրենց յաղթական դրսեւորեցին եւ հայ-ադրբեջանական հակամարտութեան լուծման տրամաբանութեան մէջ արագօրէն ինչ որ քան փոխուեց: Կարծում եմ՝ կարեւոր քան: Պուտինը յայտարարեց, որ պէտք է արդէն զնարարակացնալ սահմանազատման եւ սահմանազդին: Դրա մասին յայտարարեցին նաև հայքաղաքական դեկավարները: Խոկ Ազգային ժողովի Պաշտպանութեան եւ Ազգային անվտանգութեան յանձնաժողովի նախագահը յայտարարեց, որ այն սկսուելու է գրոյ կետից: Ակնյայտ է նաև, որ հայ-ադրբեջանական յարաբերութիւններում եւս վերջին կռուից յետոյ նոր միտումներ են նշմարուում: Արդէն խօսուում է երեք կողմերի մասնակցութեամբ յանձնաժողովի արագ ստեղծման մասին, որը պէտք է զատորոշի սահմանը: Նոյեմբերի 16-ի կրիւ նաև ակնյայտ դարձեց այն իրողութիւնը, որ ոչ միայն հրապարակներում, այլև խորհրդարանում եւս արեւամտամէտներն սկսում են աշխուժանալ: Կարծում եմ, այդ ամէնի հիմքում զանազան այլ հարցերին զուգընթաց Արցախի հիմնախնդրի հետ կապուած ներկայ իրողութիւնների եւ մօտեցումների առկայութիւնն է:

Բազմատեսակ ու բազմագրյին մամովի, պաշտօնատար անձանց ու մասնագետ-վերլուծաբանների տեղեկատուութիւն-տեսակէտներին ծանօթանալով յանգում ես այս կարծիքին, որ այսօր Արցախի հարցում առկայ են երկու իրդութիւն-մօտեցումներ.

Ազերիների կողմից Արցախի բռնի օկուպացիայից զերծ մնացած մասը փաստացի գտնուում է Ռուսաստանի Դաշնութեան տնօրինութեան ներքոյ: Կրեմլինի մօտ կանգնած փորձագէտներից Կոնստանտին Զատովիլին ազերիներին պատաժան-ապտակ հասցնելով անթաքոյց յայտարարում է. «Մեղադրել հայերին, որ նրանք պետականութիւն են կառուցում օտարապատկան հողերի վրայ, անհիմն է: Քանի որ հարկաւոր է չմոռանալ այն փաստը, որ 1991 թ. Ադրբեյջանը ԽՍՀՄ-ի կազմից դուրս եկաւ արդէն առանց այդ պահին արդէն Բաքուի վերահսկողութիւնից դուրս Արցախի եւ որ Ղարաբաղեան հակամարտութիւնը սկսուել էր մինչ այդ 1988թ.՝ Սումկայիթի եւ Պարուի ջարդերով: Իսկ Ալիենի «ռազմական ուժով Ղարաբաղը վերադարձնելու» ծրագիրն իսկզբանէ անյաջողութեան էր մատնուած»: Ռուսները, ինչպէս ակնյայտ երեւում է այսօրուայ նրանց պահուածքից ու որդեզրած քաղաքական եւ նոյնիսկ տնտեսական քաղաքականութիւնից, դեռ շատ երկար են մնալու Արցախում, որեւէ մտադրութիւն էլ չունեն առհասարակ այնտեղից հեռանալու եւ որեւէ մէկին այն զիջելու: Միանգամայն ենթադրենի է, որ այսօրուայ մանր-մունք նույր-օգնութիւններին շուտով կը յաջորդեն աւելի լուրջ տնտեսական քայլեր եւ նոյնիսկ լուրջ ֆինանսական ներդրումներ:

Միւսը դեռևս նախազօհի մակարդակով այսպէս կոչուած Արեւմտեան կամ Եւրոպական մօտեցումն է, համաձայն որի Արցախը պէտք է յանձնուի Եւրոպայի հոգածութեանը եւ այնտեղ տեղակայուի Եւրոպական որեւէ Երկրի կամ Երկրների զինուժ։ Աւելի յաճախ շրջանառում են Ֆինլանդիայի, Նորվեգիայի եւ Շոտլանդիայի անունները (Յիշո՞՞ն էք, առաջին աշխարհամարտից առաջ էլ գրեթէ նոյնն էք նախատեսում արեւմտահայ վեց նահանգներում Եւրոպացի կառավարիչներ նշանակելու տեսրով, որոնք, ի դեպ, նոյնիսկ ճամբար ելան, սակայն սկսուած պատերազմի պատճառով տեղ չհասան)։ Աստուած իմ, արդէն քանի ու քանի անգամ համոզում ես, որ էս անտեր պատմութիւնը կրկնուելու հակում ունի։

Հենց այս երկու հայսագծերի մասին են վկայում Սոչի-մոսկովաներում ու Պրիսելներում տեղի ունեցող հանդիպում-քննարկումները, որոնք իմ կարծիքով, դեռ երկար ու աւելի յաճախակի են լինելու: Հերթական անգամ երազներով ապրել-ոգեւորուելուց բացի այնքան լաւ կը լիներ, որ երկիրս չպարտուած դեկավար ու դիւանագիտութեան դարբնոցում քրծուած, տարիների փորձ ունեցողները ներկայացնեին, որոնք կարողանային կաղապարեալ մտքերին գերի շրանալ: Այլ շրջահայեաց, բազմակողմանի մօտեցումներով եւ հայրենիքի շահն ամէն ինչից բարձր դասելով մասնակցել այդ գործընթացներին ու շնորհուել միջազգային խարդաւաճների բազմածալք խորխորատներում:

Միաժամանակ պիտի գիտակցուի, որ անհրաժեշտ է բռունքը ցոյց տալ եւ յետոյ անմիջապէս բանակցել թշնամու հետ: Մինչեւ ոյժ ցոյց չտաս՝ ճա չի ընկրկի: Ամենառաջնակարգը սա է: Ային էլ այդ դեպքում շատ չի աքլորանայ ու յիխորտա, որովհետեւ ըստ եռութեան հասկանում է, որ ինքն ընդամենը խամաճիկ է մեծ խաղացողների ձեռքում: Այս ամէնի յետնախորքի վրայ հետաքրքիր կը լիներ իմանալ, թէ ինչ ուազնաքաղաքական քայլեր կը կատարի ընդդիմուրինը, եթէ հասնի իշխանութեան: Թէ չէ մէկը միւսի սխալներն ապացուցելու եւ խելքով փայլելու ցանկութիւններն արդէն յոզենցուցիչ են: Անհմենատ աւելի լաւ կը լիներ, որ բռորս կատարուածի համար մեր մեղքն ընդունեինք եւ նստինք կլոր սեղամի շուրջ՝ արագօրէն լուրջ ծրագիր մշակելու եւ սրափ գործելու համար: Մեր ժողովուրդն այլեւս համբերութիւն չունի:

Ակնյայտ է, որ մեզ մօս դեռևս դարերի խորքից եկող եւ հայ քաղաքական մտքի հիմքը կազմող կողմնորշուումները այդպէս էլ իրենց չեն սպառում եւ մնում ենք խիստ թերահաւատ, որ կը սպառուեն: Սակայն պարզաբանենք, որ կողմնորշումը ընդհանուր առմամբ ենթադրում է քաղաքական դաշնակցից որոնում եւ միայն մեր քաղաքական ընկալումներում է ուրիշից փրկութեան նախատեսում եւ այն էլ այն դէպքում քեզ ձեռք կը մեկնեն, երբ քեզանից ինչ-որ բան ներկայացնես: Կարծում եմ, որ սա է այն հիմնական պատճառը, որ հիմա մենք դաշնակցներ չունեմք: Չունեինք նաեւ պատերազմի ընացքում, քանի որ անհմաստ վնատուութերում եւ անորշութեան լարիրինքուներում դեզերեւուց մեր քաղաքական միտքը հիմնովին սպառուած է: Յետոյ էլ, այս վերջին մէկ տարին եւս ընթացաւ ներքաղաքական պայքարով, դրան յաջորդած ընտրութիւններով եւ դեռևս պատերազմական իրավիճակից դուրս չեկած՝ պետութեանը ոչ հարիր տնտեսական կամ ներդրումային ծրագրերով տարուելով: Անտեսուեց նաեւ բանակի վերակազմութեան գործընթացը, որը պէտք է սկսուէր հենց պատերազմից անմիջապէս յետոյ, յաջորդ իսկ օրուա-

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ, Փրոֆեսոր

Այս եւ ոչ թէ ցեղասպանութեան ձգոտող բուրքի դէպքում չիմնաւորուած խաղաղութիւն փնտռութքով: Այս, բանակի հզօրացմանը, որպէսզի շարունակաբար զիջումների գնալու փոխարէն, նոր մազգում սկսելու դէպքում, մեր արդէն դիմադրողականութեան որոշակի աճով Ասրագէճանին զապել կարողանանք: Այնինչ, արդէն դարաւոր սովորութեան համաձայն այսօր եւս ոռուսներից ենք դժգոհում եւ այդպէս էլ չյոգնելով հին դրամաների կրկնութիւնից, վաղը նոյն կերպ Արեւմուտքից եւ միասներից էլ կը դժգոհենք:

Համոզուած եմ, որ ուժեղանալու հիմքը բոլոր ժամանակներում եղել եւ մնում է խելացի կազմակերպուած եւ ճիշդ ճանապարհի վրայ դրուած կրթութիւնը: Այս առիթով յիշեցի Հարաւային Աֆրիկայում գտնուող համալսարաններից մէկի մօս կախուած մի ցուցանակի մասին, որի վրայ գրուած է. «Յանկացած ազգի ոչնչացնելու համար հարկաւոր չեն ասոնմային ուումբեր կամ հեռահար հրթիւններ: Անհրաժեշտ է միայն նուազեցնել կրթութեան որակը եւ թոյլ տալ ուսանողներին խարել քննութիւնների ժամանակ: Հիանդները մահանում են նման բժիշկների ձեռքով: Նման ինժեներների ձեռքով կառուցուած շենքերը քանդուում են: Փողը կորչում է նման տնտեսագէտների ձեռքում: Արդարադատութիւնը անհետանում է նման փաստաբանների եւ դատաւորների ձեռքերով: Կրթութեան վիլուգումը ազգի վիլուգումն է»: Համաձայնէք, որ խւկապէս հանճարեղ է ասուած: Իսկ մենք փոխանակ այս դժուարին պահին գոնէ սրափուենք ու լուրջ ներդրումներ ուրիշներ դէափի գիտութեան ու կրթութեան դաշտ, զբաղուած ենք զգիտեմ ինչերով: Աւելին, բանակը վարկարեկելուց ու պարտութեան հասցնելուց յետոյ, հիմա էլ ուսուցիչներին ատեսաւորել-տեսակաւորելով՝ մեր կրթութեան սուրբ-սրբոց դպրոցն ենք աղաւաղում: Լաւ, մինչեւ ո՞ր, մինչեւ ե՞ր...»

Իսկապէս դժուար է ըմբռնել, որ երբ ամէն օր պառակտում ես սերմանում, քարոզած խաղաղութեանը հնարաւոր չէ հաւատալ: Ժամանակն է վերջապէս, որ այդ ամէնում շնչակտուր իրար մեղադրելու փոխարէն ըմբռնենք. ստեղծք-ած այս դժուարագոյն վիճակի համար մեղաւոր ենք բոլոր: Իսկ ամենամեծ մեղքը հանրութեան գիտակից մասինն է: Նրանք շատ լաւ են հասկանում, թէ մեզ հետ ինչ է կատարում, թէ ուր են տանում այս գործընթացները, բայց համակերպում են, յոյսներն ինչ որ իրաշքի վրայ դնում: Բայց չէ որ իրապէս շատ վտանգաւոր իրավիճակ է ստեղծուել, որ բորենանման թշնամին կրկին արեան հոտ է առել եւ հասկանում է՝ այսպիսի շանս նախկինում չի ունեցել, կը ձգտի աւելիին ու աւելիին եւ չի էլ յագենայ: Մենք էլ, եթէ շարունակենք այն հերիաքներով ինքներս մեզ խարել թէ էլի ու էլի զիջելով խաղաղութիւն կ'ունենանք, ապա դա երբեք չի լինի: Մէկ անգամ սուրող էլի կը տայ, իսկ վերցնողի ախորժակն ամէն անգամ աւելի կը մեծանայ: Դա բուրքի տրամաբանութիւնն է, որն իրականութիւնից այնքան էլ հեռու չի: Այսօր զիջեցիր ինչոր բան, վաղը տասնապատիկն ես տալու ու այդպէս շարունակ: Ահա այս շրջապտոյտում ենք ու եթէ չսրափուենք ու էլի ինչոր բան չզիջենք՝ զիջելու բան էլ չենք ունենայ այլեւս:

Յատակ է ու պարզ, մեր թշնամուն էլ նոր չենք ճանաչում. նա ոչ մի դեպքում եւ ոչ մի կէտում կանգ չի առնելու: Նրան կանգնեցնելու միակ ճանապարհը ազգովին համախմբուելն ու բռունցք ցոյց տալն է, իսկ դա մեր բանակը միայն կարող է անել: Ուստի հարկաւոր է ձերբազատուել օտարների կողմից մեզ սերմանած թոյլ ու անզօր լինելու գաղափարից, որը, վստահ կարող եմ ասել, աղէտաբեր ճանապարհ է եւ կործանում կը տանի: Մի քան էլ կայ. Արցախսեան առաջին պատերազմում, երբ իիմնականում մենք մեր գլխի տէրն էինք ու վերեւից հրամանները թիշ էին, յաղթանակներ էինք կոռում իրար հետեւից: Իսկ այսօր վերեւնները մի տեսակ շատ են խառնում ու փշացնում են ամէն ինչ: Բարձրաստիճան որ սպայի մասին ինչ ասես չլսեցինք, ինչքան ասես քրէական գործեր են յարուցուել: Ասել է թէ մեզ ոչ այնքան իիմնականում պարկետային ակունքներով ու նահանջի հրամաններ արձակող գեներալներ են պէտք, այլ հայրենասէր խենք ու խելառներ, որոնք ռազմական տեսարանութիւնից թէեւ շատ չեն հասկանում, բայց ունեն թշնամու լաւ դաս տալ գիտեն: Ինչ արած, սա է մեր տեսակը...

Հասկանանք նաեւ, որ մեծ տէրութիւններն էլ մի տեսակ ձեռ քաշեցին մեզանից, որովհետեւ անբարեյոյս միջազգային սուրյեկտի ու աւելորդ գլխացաւանք պատճառողի համարում ունենք: Խսկապէս, եթէ օսարի աչքով մեզ նայենք, ապա ինքներս էլ կը մտածենք, որ եթէ մի ժողովուրդ կամք չի դրսեւրում իր սահմաններն ու ինքնասիրութիւնը պաշտպանելու եւ անընդհատ ինչ որ բանից վախենալով զիջումներ է կատարում ու խաղաղութիւն քարոզում, նրան ոչ ոք չի պաշտպանի: Աւելին, չեմ վարանում եւ մեծ ցատկ պիտի ասեմ, որ որքան էլ արհեստածին է, հնարուած, սակայն այսօք Աստրապէյճանի պետութիւնը միջազգային ասպարեզում աւելի բարուք գործընկեր է համարում եւ դրանից է նաեւ անթարդր թեւաւորում:

Սի անշափ կարեւոր հանգամանք էլ կայ. Եթք ամէն օր վերեւներից խաղաղութեան, իսկ այդ նոյն ժամանակ երկրի ներսում ատելութեան ու քշնամանքի քարոզ է արում, սպասուած անորորը չի լինելու: Պարզից էլ պարզ է, եթէ մարդու հոգում փորորիկ է, ապա որքան էլ ապրելու լաւ պայմաններ ապահովես նրա համար, նա երբեք իրեն երջանիկ չի զգայ: Այնպէս որ, հարկաւոր է նախ հոգու, ներքին ալեկոնդումները հանդարտեցնել, որպէսզի իրապէս խաղաղութելը հնարաւոր դառնայ: Իսկ ես դրան հաւատում եմ: Այն, մի զարմացէք, հենց այսօր, հենց այս բարդ ու դժուարին պահին ես նշմարում եմ լոյսի շողը: Այն շողը, որ ամենամօտ ապագայում անսպառ լուսաւորելու եւ ցրելու է հայոց երկնակամարդում կրտսակուած գորշ ամառեն ու մերօնեալ խաւառ...

ԾԱՆՂԵԱՆ 170-ամեակ

ՊՈՂՈՍ ՆՈՏՊԱՐ ՓԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵՐԱՐԸ ՈՂՋՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԳԵՏԻ ՈՒ ԱՌԱՔԻՆԻ ՀԱՅՈՐԴԻՆ

(1851-1930)

**«Հայութեան սիրտն է միայն Պօղոս Նուպարի վերջին հանգստարանը՝
ու անոր պատմութիւնը՝ այն շրջանակը որ միայն պիտի կարենայ
ընդգրկել իր պատկերը»**
ԹՈՐԳՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԳՈՒԾԱԿԵԱՆ

Առաքինի Հայորդին

Պօղոս Նուապար Փաշա առանց փառասէք ըլլալու, համազգային առումով եղաւ ամէնէն առաջ իմաստուն, ողջմիտ եւ մանաւանդ գործնական հայորդին իր լիաբուոն առաքինութիւններով զորս անվարան գործի վերածեց ճշմարիտ հայրենասիրութեան ոսկեայ շրջանակին մէջ, պայքարելով աղքասութեան եւ տգիտութեան դէմ: Ներկայ տարին կը նշէ մեծ հայորդիին ծննդեան 170-ամակը:

Որպէս հիմնադիրը ՀԲԸ Սիոթեան 115 տարիներ առաջ, Պօղոս Նու-պար կը մնայ «Երկնի անքի աստղերէն մերը միայն»: Ներկայ գրութիւնը կրնայ իրաւամբ կրկնութիւն համարուիլ բազում արժանի դրուատիքներու շարքին որոնք գրուած են մեզմէ շատ առաջ, եւ սակայն չմոռնալ եւ վերյի-շել բացառիկ անձեր իրենց բացառիկ յորելեաններուն մեր որդիական պարտքն է որոնք եղան հայ Երկնակամարի անմար աստղերէն: Անոնց փայլքէն ծնաւ մեր օրերու իսկական յաջորդը՝ Բարերար եւ ՀԲԸ Սիոթեան իմաստուն, ողջմիտ եւ գործնական հայորդին՝ Նախագահ Ալեք Մանուկ-եան որուն պատանիի մէկ իրական դրուագը Պօղոս Նուպարի նասին պի-տի յիշեմ ստորեւ:

ԿԵԱՆԻՔԻ ԳԻԾԵՐԸ

Եզիպտահայ ազգային եւ հասարակական գործիչ, անձնուէր հայորդի եւ քաղաքական լուրջ եւ յայտնի դէմք Պողոս Նուպար Փաշա կը վախճանէր 1930 Յունիս 6-ին Փարիզի մէջ, 79 տարեկանին: Ծնած էր Կ. Պոլիս 1851 թուի Օգոստոս 2-ին եւ որդին էր Եզիպտոսի Վարչապետ Նուպար Փաշա Նուպարեանի, Զմիւռնիոյ յայտնի գերդաստանէն որ կը սերէր Ղարաբաղի Սելիմբերու սերունդն: Մանկութիւնը Եզիպտոս անցընելէ Եսր մեկնած է Եւրոպա ուսանելու՝ ևախ Զուիցերիոյ եւ ապա Փարիզի համալսարաններուն մէջ, դառնալով երկրաշափական ճարտարագէտ:

Սիցազգային ճարտարագետություն

Պետական Պաշտօնեան

Պողոս Նուապար Ֆքանսայի մէջ երկարուղային ձեռնարկներու մէջ իր առաջին փորձառութիւնները ստանալէ ետք վերադարձած է Եզիպտոս եւ Գահիրէի մէջ ձեռնարկած ճարտարագիտական գործերու, յատկապէս Հելիոպոլիս աւանի հիմնադիր ընկերութեան մէջ, որոնց որպէս վարչական ծառայած է փայլուն յաջողութեամբ: Ապա կարգուած է Աղեքսանորիոյ հանրակառքերու ընկերութեան հիմնադիրը: Իր յաջողութեան եւ հարստութեան զլիաւոր աղքիրը եղած են անքերրի եւ անմշակելի հողերը նոր զիտական մերուտներով բերրի դարձնել: Արժանաւոր որդին Եզիպտոսի մեծանուն Վարչապետին, Պողոս Նուապար որպէս պետական բարձր պաշտօնեայ Եզիպտական պետութիւնը ներկայացնուցած է զանազան միջազգային համագումարներու 1905-1906 տարիներուն: Իր միջազգային ծառայութեան որպէս գնահատանք Պողոս Նուապար արժանացած է պետական շարք մը բարձր շքանշաններու:

Հայ Ազգին Բերած Բացառիկ Նպաստը

Հիմնադիր ՀՔԸ Սիոնիան

Իր հայ ազգին մատուցած ծառայութեան մէջ Պօղոս Նուպար եղած է ու կը մնայ անգերազանցելի՝ որպէս քաղաքական, բարեսփրական եւ ազգային գործիչ միանգամայն, ցոլացնելով իր ազնուական ծագումը, կրթեալ եւ գիտակից մարդու նկարազիրը, ինչպէս նաև անկեղծ ու բարի հայորդիի համբաւը: Գահիրէի մէջ 1906 քուականի Ս. Զատկի Կիրակի օր Պօղոս Նուպար իհմը դրաւ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Սիութեան, որ հայ ազգին համար դարձաւ նախախնամական եւ համազգային կազմակերպութիւն մը մինչեւ այսօր:

Փարիզի մէջ որ կանուխէն հաստատուած էր, իր վրայ առաւ հայ ազգին պետական ներկայացուցիչի դժուար պաշտօնը ամենադժուար տարիներուն, երբ S.S. Գէորգ Ե. Ամենայն Հայոց Կարողիկոսը իրեն կատահեցանախազահութիւնը Ազգային Պատուիրակութեան, թէ՛ թքքահայ գաւառներու բարենորոգումներու, եւ թէ՛ զինադադարէն ետք Հայրենիքի վերակերտումին եւ զայն վերստանալու միջազգային յարաբերութեանց մշակման մէջ։ Նոյնիսկ 1915-ի Ապրիլին դարձեալ Հայրապետական նշանակումով Պօղոս Նուար Փաշայի կատահուեցաւ այլապէս կարեւոր պաշտօն մը եւս՝ դաշնակից պետութեանց մօտ պաշտպան կանգնելու մեր ազգային շահերուն զոր ինք կատարեց իր Նախազահի հանգամանքով։ Ան լրջօրէն հոգածուեղաւ նաեւ Կիլիկիոյ հայութեան եւ ջանք չխնայեց որ զինադադարէն ետք Կիլիկիան որպէս անկախ պետութիւն հայերուն յանձնուէր՝ անձամբ ինը բանակցելով անզիխական եւ ֆրանսական պետութեանց նախազահներուն եւ վարչապետներուն հետ։

Փարիզի 1919 թուի Համագումար

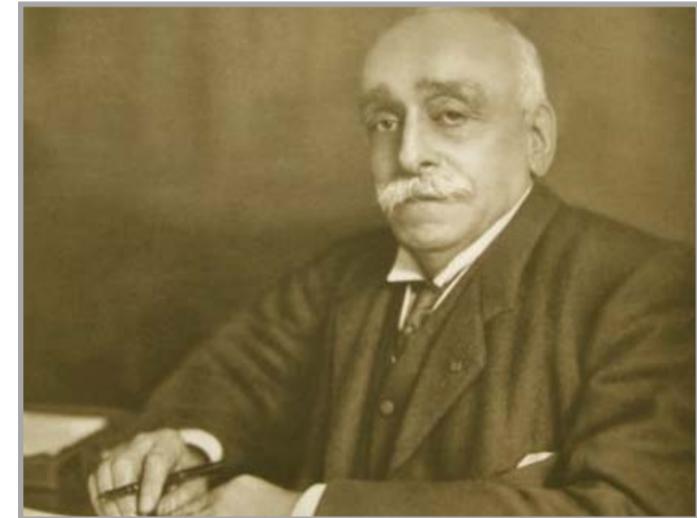
Հայրենի 1919 թվականի համագումարը
Համահայկական քաղաքական շահերը միջազգային գետնի վրայ զգալի դարձնելու համար Պօղոս Նուապար Ազգային Համագումար մը հրավիրեց Փարիզի մէջ 1919 Փետրուար 24-էն մինչեւ Ապրիլ 22: Համագումարը կր

■ Յատուկ «ՊԱՅՔԱՐ»ին

ԴԱԿՏ. ԶԱԻՐԵՆ Ա. ՔՀՆՅ. ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

զուգադիպէր Փարիզի Խաղաղութեան Վեհաժողովին որ սկսած էր 1919 Յունուար 18-ին եւ տեսած տարի մը, մինչեւ 1920 Յունուար 21, համաշխարհային պատերազմին պարտուած պետութիւններուն հետ հաշտութեան պայմանագիր մշակելու նպատակով: Փարիզի Վեհաժողովին պաշտօնապէս չէր հրաւիրուած Հայաստանի Հանրապետութիւնը, որուն փոխարէն Ազգային Համագումարը հրաւիրուեցաւ աշխարհի չորս կողմերէն եկող ներկայացուցիչներէ:

Ազգային Համագումարը միացեալ ճակատով ներկայացաւ Վեհաժողովին, այսինքն Ազգային Պատուիրակութեան և Հայաստանի Հանրապետութեան անունվ։ Առաջինը կը ներկայացնէր Պօղոս Նուար, եւ երկրորդը՝ Հանրապետութեան Նախագահ Աւետիք Սահարյանը, որոնք միասին ստորագրեցին 1919 Փետրուար 12-ի յուշա-

- Փետրուար 12-ի յուշա-
գիրը եւ ներկայացուցին Փարիզի Վեհաժողովին: Երկուրն ալ յանուն Հա-
յաստանի Հանրապետութեան եւ Թուրքիոյ ներքին նահանգներու հա-
յութեան, պահանջելով ամբողջական Հայաստանի սահմանները:

Հայկական Համագումարին մասնակցեցան 40 ներկայացուցիչներ՝ 10
երկիրներէ եկած, իսկ Կ. Պոլսէն՝ Եղիշէ Արքեպիսկոպոս Դուրեան, Գար-
դիէլ Նորատունկեան, եւ Փրոֆ. Արրահամ Տէր Յակոբեան: Յիշեալ յուշա-
գիրը հետեւեալ հարցերը կ'արծարծէր:

 1. ճանաչում հայ անկախ պետութեան՝ վեց նահանգներով, ներառեալ
Կիլիկիան եւ Կովկասեան Հայաստանի հողերը:
 2. Հայկական պետութիւնը՝ դաշնակից պետութեանց եւ Միացեալ Նա-
հանգաց Ամերիկայի երաշխաւորութեան տակ:
 3. Նուազագոյնը 20 տարուան օժանդակութիւն Հայաստանի:
 4. Հասրուում իսլ ասօնն լուսած ամիսաշրջեան լորրաւուներուն իսամար:

Ապագանի Եր

Ի վերջոյ Համագումարը միաձայնութեամբ փափաք յայտնած է որ Սիացեալ Նահանգները նշանակուին որպէս հոգատար Հայաստանի, որուն համար ալ Նախազահ Ուիլսըն իր տրամադրութիւնը յայտնած է Պօղոս Նուպարին: Սոյն յայտարարութիւնը Ուլիսըն պաշտօնապէս յայտարարած է Փարիզի մէջ երբ կը տեսակցէր Նախազահ Աւետիս Սիարոնեանի եւ Պօղոս Նուպարի հետ՝ իբրեւ քարգման ունենալով Փրոֆ. Արրահան Տէր Յակոբեան: Հակառակ անոր որ Ամերիկայի Նախազահը հաստատած էր թէ «Ամերիկեան ժողովուրդին կամքն է որ ես ապահովեմ հայոց անկախութիւնը եւ պաշտպանեմ անոնց իրաւունքները», Ուիլսընի գծած Սիացեալ Հայաստանի քարտէսը քուղթի վրայ մնաց եւ երբեք չիրագործք-իեզաւ:

Պօղոս Նուպար և Այեր Մանուկեած

Որքան հարազատ հայորդիներ, անզուգական զոյզը, երկուրն ալ «Երկ-նի անրի աստղերէն» փայլեցան հայ երկնակամարին վրայ եւ լոյս դարձած կը լուսաւորեն միշտ հայուն միտքն ու հոգին: Կը յիշեմ Ալեք Մանուկ-եանի ինձի պատմած իր դպրոցական պատանիի յուշերէն մին, եթի յաճախ Ֆլորիտա կ'այցելէր ձմեռնային եղանակին, ուր նաեւ բարերարը եղաւ Ս. Դավիթ եկեղեցւոյ համայնքի դպրոցաշենքին:

Երախտագէտ Պրն. Մանուկեան կը յիշէր Գասապայի (Զմիտռնիա) դրաց բոցական իր օրերէն, երբ կը կարդար հայոց պատմութեան իր դասագիրքը, սիրեր էր մէջի նկարներէն լաւագոյնը՝ Պողոս Նուպար Փաշայի նկարը որպէս հիմնադիր ՀՔԸ Սիոնիթեան: Հաւնած էր եւ սիրած դէմքը այդ մեծ մարդուն եւ փափաքեր էր դիմագիծը պատրաստել, զծել ու ներկայացնել ուսուցիչին: «Յաջողած էի նմանցնել նկարին», կըսէր Ալեք Մանուկեան ներքին գոհունակութեամբ, երախտագէտ ժպիտը դէմքին: «Դիմանկարը աւելի մեծ չափով զծելէս ետք, ըսի մեր ուսուցիչին որ եթէ զնող մը ըլլայ, դրամը դպրոցին յատկացուի» կըսէր իսկական յաջորդը հիմնադիր Փաշային:

Ահա՝ իրական պատմութիւն մը հիմնադիր Նախագահ Պօղոս Նուպարին եւ իր արժանաւոր յաջորդին՝ Ալեք Մանուկեանի մասին։ Եթէ առաջինը հիմնեց Սեծ Միութիւնը, երկրորդն ալ զայն արժեցուց լիովին։ Իմ կարգին ներկայ տարիոյս լրումին սոյն յօդուածը կը փակեմ անմռանալի այս գողտրիկ դրուազիս վկայութեամբ Պօղոս Նուպար Փաշային ծննդեան 170-րդ եւ Ալեք Մանուկեանի ծննդեան 120-րդ տարեդարձներուն առիթով (մահուան 25-ամեակ)։ Երկու երախտաւոր անձինք՝ գերազանց յարացոյցներ զավիք ուրու սերունիներուն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՅ ԱԻՏԱՐԱԾԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՅ ԻՒ ԿԱԶՄԱՒՈՐԱՎԱ 175-ԱՄԵԼՎԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ

ՊԱՏՂԻԿԵԱՆԵՐ

ԿԱՄ՝

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵՇԱՆԵԽԵՐՀԵ՝ ԵՒՐՈՊԱ

Յատուկ «ՊԱՅՔԱՐ»ին

Պատղիկեան աղանդաւորական շարժումը, սկիզբ առած 5-րդ դ. վերջ-6-րդ դ. սկիզբին՝ Հայաստանն ու Կապարվլիան (Փոքր Ասիոյ արեւելան շրջան) ընդգրկող երկրամասի սահմաններէն ներս, դարեր տևող իր գաղափարական ու զինական պայքարով դուրս պիտի գար իր ծննդավայրի սահմաններէն ու դառնար միջազգային ներկայութիւն պարտադրող գաղափարախօսութիւն, որուն կմիջք պատմութիւնը ցարդ կը կրէ իր էջերուն վրայ:

Պատղիկեան պատմութեան սկզբնաղբիր կը համարուին մասնաւորաքար Պետրոս Վանահայրի (Hegumenos) «համառու տեղեկութիւնը Պատղիկեան աղանդի՝ անոր առաջնորդներուն եւ եկեղեցիներու ցանկով, նաև՝ հաւատալիքներու եւ սովորութիւններու ամփոփ նշումով», Պետրոս Սրկիլացիի (Siculus) «Պատղիկեաններու Պատմութիւնը» եւ նոր Վանականի (Georgius Monachus) «Ժամանակագրութեան» մէջ Պատղիկեաններու նույրուած մէկ զլույր: Այս երեք հեղինակներէն Պետրոս Սրկիլացիին է որ անձնապէս, իրեւ Վասիլ Ա. Կայսեր (867-886 թթ.) պատուիրակ, 870 թ. այցելած է Պատղիկեաններու մայրաքաղաքը՝ Տեփրիկ (Տէփրիկ): Երբ Կարապետ Տէր Սկրաչեան կը գրէ՝ «Մենք ընդունիլ պէտք ենք որ Պատղիկեան մասին մեր ունեցած ամէնէն հին տեղեկութեան հեղինակը Պետրոս Վանահայրն է, Փոքր Ասիացի մը, որ այս կամ այն կերպ շիման մէջ մտած ըլլալու էր) այդ աղանդաւորդներուն հետո» (Տ. Սկրաչեան, էջ 4), բիզանդագէտ Նինա Կարսոյեան, որ նշուած սկզբնաղբիրներուն համեմատական քննարկումն կը կատարէ, կ'եզրակացնէ. սկզբնաղբիրները «ոչ միայն սերորդն առնչուած են, բայց նաև հաւանաքար, վերջին հաշուով սերած են մէկ աղբիրէ, զոր ես Պ կը կոչեմ»: Ու հաւանական քուականը Պ աղբիրին՝ «միայն կարելի է բայց որ չի կրնար 9-րդ դ. երկրորդ քարորդն աւելի ուշ ըլլալը» (Garsoian, pp. 35-36, 42-43):

Պատղիկեան աղանդի ծնունդին մասին. վերոյիշեալ բիզանդական աղբիրներուն համաձայն, մանիքեական աղանդի հետեւող սամոսատցի Կալինիկէն երկու որդի ուներ՝ Պօլոս (ոչ մէկ առնչութիւն Գ. դարու աղանդաւոր Պօլոս Սամոսատցիի հետ) եւ Յովիաններ, որոնց մանիքեական աղանդի վարդապետութիւնը կ'ուսուցան: ու կը դրէկ «Արմենիական» թէմ (Կեսարիա քաղաքէն մինչեւ Սեւ Ծով, եւ Սինոպ քաղաքէն մինչեւ Փասիս-Փոքր-Եփրատ ինկած երկրամասը. ինմանական հայկական տարածք)` մանիքեական հերետիկոսութիւնը քարոզելու: Երկու երրայրները կը հասնին Ֆանարիա (Պինտոս, Երիս Գետի հարաւային շրջան) անունով գիտ մը, ուր կը քարոզեն վարդապետութիւնը. այդ ժամանակէն գիտը կը վերանուածի Հայկապէտ (յունարէն՝ սերմանէլ), ու քարոզուած աղանդին հետեւորդները կը կոչուին Պատղիկեան (Տ. Սինասեան, էջ 118-120):

«Պօլոսի եւ Յովիաննեսի պատմութիւնը բանաւոր աւանդութեան վրայ իմանուած պատմութիւն մը կ'երեւի, – կ'ըսէ Կարսոյեան: Ոչ ինքնութիւնը եւ ոչ քուականը կարելի է հաստատել սամոսատցի երայրներուն, ու նուազագոյն քացարութիւնը շկայ իրենց կապին՝ հայ Կոստանդինի հետ, որոն Պ [սկզբնաղբիրը] կ'ընդունի իրեւ իրենց յաջորդը» (Garsoian, p. 115):

Նաև, մէկնելով վերոյիշեալ «քանաւոր աւանդութեան վրայ իմանուած պատմութիւնն», պիտի եզրակացնել, թէ՝ Պատղիկեաններու ծնունդը առնչել Մանիքեական կամ Մարիոնականութեան, «անիմն է: Աւելի ճիշդ կը լինի ասել, թէ Պատղիկեանների ծագումը կապուած է բոլոր նախկին աղանդների՝ Սծննդութեան, Մարիոնականութեան, Մանիքեան, հայոց աղանդ կոչուածի եւ այլ արեւելան աղանդների միաւորման ու վերանուգման հետո» (Տ. Սինասեան, էջ 117-118): Այս բոլորով հանդերձ, պիտի ընդունի թէ Պատղիկեանները ունենի իրենց ուրոյն գաղափարախօսութիւնը եւ զայն պատճառաքարանը իմանըները:

Հայոց մօս, Պատղիկեաններու մասին առաջին ակնարկութիւնը կը գրտնեն Ներսէս Բ. Բագրեւանցի Կարողիկոսի (548-557 թթ.) նախաձեռնութեամբ իրաւուուած 554 թ. Դուինի երկրորդ եկեղեցական ժողովի ընթացքին կազմուած «Ուխտ Միաբանութեան Հայոց Աշխարհին» բուլղի մէջ, ուր նշուած է՝ «Հայաստանում գտնուող Նեստորական աղանդները իրենց որոշ ծէսերով նմանում էին Պատղիկեաններին» (Պարսամեան, էջ 394):

Կալինիկի որդի Պօլոսի քարոզութեամբ ժամանակ անց, 654 թ. ասպարեզ կոյ զայ Պատղիկեաններու նոր ուսուցիչ մը՝ Կոստանդին հայը, որ նաև՝ Պօլոս Առաքեալի գործակից Սիլվանոսի (= Սիլաս, Շիդա) անունը (Bryant, p. 555) կը կրէ: Պատղիկեաններ իրենց համայնքի խսկական իմ-

ԵՐՈՒՍԱԼ Հ. ՋԱՍՈՒՆԻ

նադիր կը ճանչնան Կոստանդինը, եւ «ընդհակառակը, անոնք քնա չին խորշեր դատապարտել Կալինիկէի որդիները» (Տ. Ալուշեան, էջ 6):

Կոստանդին, Մանանալի [[գաւառ Բարձր Հայրի մէջ, Կարին-Դերջանի շրջան]] իր համեստ քնակարանին մէջ կ'ընդունի սուրբիական գերութեամբ վերադարձած սարկաւագ մը, որմէ կը ստանայ անգնահատելի նուէր մը՝ Նոր Կոտակարան մը, որ պահուած էր հասարակ ժողովուրդէ՝ յուներու կամ կնոսատիկ կրեմի խոհեմուրեամբ: Նոր Կոտակարանը կը դառնայ Կոստանդինի հաւատարին առաջնորդուուրը: «Կարողիկէները, որոնք վիճելի կը գտնեն իր մեկնաբանութիւնները, կ'ընդունին թէ իր բնօրինակը վաւերական է եւ անկեղծ»: Բայց ան յատուկ նույրուում կը կառչի Պօլոս Առաքեալի նկարագրին ու գրութիւններուն կողմէ, առնուած անձանու կամ բնիկ ուսուցիչէ մը, բայց ես վստահ եմ որ անոնք փառաւորուած են իրենց կապակցութեամբը հերանութերու Առաքեալին»: Իր աշակերտները կը կրեն Պօլոս Առաքեալի գործակիցներուն կողմէ կամ կառչի Պօլոս Առաքեալի մէջ կը հետազոտեն նախնական Օքիստունութեան հանգանակը: Պատղիկեաններուն իմանադիրները կը դերժեն Պատղիկեանները կը կարողիկէ կ'ընդունի անկեղծօրէն կը դատապարտեն յիշատակն ու գաղափարները Սահիքեական աղանդին (Gibbon, pp. 880-881):

«Անոնք՝ իրենց կնոսատիկ երայրներուն հետ համաձայներուն անունուած արհամարհանքին՝ հանդէա Հին Կոտակարանի, Մովսէսի գիրքերուն եւ մարգարէներուն, որոնք նույրագործուած էին Կարողիկէ Եկեղեցին կողմէ»: Կոստանդին, նոր Սիլվանոսը, հաւատար քաջութեամբ, եւ անկասկած՝ աւելի տրամարանութեամբ կը մերժէ տեսութիւնները, որոնք հաստափոր ու շրջե հատորներով հրատարակուած են արեւելան աղանդներուն կողմէ: Պատղիկեանները կը մերժեն Կարողիկէ, կ'ընդունի անկեղծօրէն կը դատապարտեն յիշատակն ու գաղափարները Սահիքեական աղանդին (Gibbon, pp. 880-881):

Կոստանդին Սիլվանոսի առաքեալ գործուներուն թիւը՝ «սրբազն վարձատրութիւնն իոգեւուր վառասիրութեան»: Կնոսատիկ աղանդի մնացորդները, ու մանաւան Հայաստանի Սահիքեականները կը հաւաքրուի իր դրօշին տակ. բազմաթիւ Կարողիկէներ դասանափոխ կ'ըլլան կամ կը հրապարութիւն իր փաստարկուուր կումներուն: Ան յաջողութեամբ կը քարոզէ Պօնտոսի եւ Կապարվլիայի շրջաններուն մէջ, ուր վաղուց Զրադաշտական կրօնը ներծուած էր: Պատղիկեանները կը մերժեն Կարողիկէ, կ'ընդունի անկեղծօրէն կը դատապարտեն յիշատակն ու պատիւները, «մինչեւ իսկ երցցներու կամ քահանաներու պաշտօնակարգ»: Ըսանեօր տարիներու առաքեալ աղանդական ծառայութեան յետոյ, Կոստանդին Սիլվանոս զիհը կը դարձայ բիզանտիական հալածանքին, եւ անախաղդայ անարգ դատադրութեամբ, 681 թ. կը սպաննուի իր մէկ հետեւորդին ձեռքով, ու «Նոր Դափի» կը հոչակուի Կարողիկէներու կողմէ (Gibbon, pp. 883-884):

Ստորեւ՝ Պատղիկեաններու վարդապետութեան ու հաւատալիքներու մասին, զորս Կ. Տէր Սկրաչեան ամփոփած է Պետրոս Վանահայր արձակութեամբ:

1 – Պատղիկեանները իրենք գիրենք բուն իսկ՝ հարազատ քրիստոնեաներ կը համարէին, իսկ ուղղահաւատատները Հոռոմ կ'անուանէին:

2 – Պատղիկեանները կ'ընդունին միայն երկու սկզբունք:

Ա) Հայր Երկնային, որուն իշխանութիւնը միայն գերերկրային աշխարհի վրայ կը տարածուի,

Բ) Արարիչ Աշխարհի, որ միմիայն այս վերջինի սահմաններէն ներս կ'իշխան:

3 – Պատղիկեանները չին վարանի խոսուվանի նաև Երրորդութիւնը՝ Հայր, Որին եւ Սուրբ Հոգի: Բայց այդ ամէնք երկնային շօրը միայն կը պատշաճեցնէին:

4 – Անոնք չեն ճանչնար Սուրբ

ՀՐԱՎԱՐԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԱՐՑԱԽԻ

Յատուկ «ՊԱՅՔԱՐ» ին

Թշնամին Կարմիր Շուկայի ուղղութեամբ կրակոցներ է արձակել

Արցախի Հանրապետութեան Մարտունու շրջանի Կարմիր Շուկայ համայնքի ուղղութեամբ տեղակայած դիրքերից դեկտեմբերի 2-ի,՝ ժամը 10:30-ի սահմաններում, աղբբեջանական կողմը կրակահերթեր է արձակել, որոնք տեսել են 10-15 րոպէ: Կիրառուել են հիմնականում հրածային գինատեսակներ:

Արտպէյճանի զինծառայողները թէ՛ Հայաստանի, թէ՛ Արցախի քաղաքացիական բնակավայրերի մօտ չպէտք է լինեն. Արման Թարոյեան

Արցախում ատրպէյճանական զինծառայողների կողմից հայ խաղաղ բնակչի նկատմամբ բռնութիւն գործադրելը եւ սպանելն ապացոյ է, որ ատրպէյճանական զինուած ծառայողները թէ՛ Հայաստանի, թէ՛ Արցախի քաղաքացիական բնակավայրերի մօտ չպէտք է լինեն:

«Այս միջադէպը վերահաստատում է, որ ատրպէյճանական զինուած ծառայողների ներկայութիւնը Հայաստանի եւ Արցախի քաղաքացիական բնակավայրերի հարեւանութեամբ ու ճանապարհներին հայկական բնակավայրերի եւ խաղաղ բնակչութեամբ կեանքի իրաւունքի խախտում է, ապահովութեան անմիջական սպառնալիք:

Արցախի մարդու իրաւունքների պաշտպանը եւ Արցախի Ազգային ապահովութեան ծառայութիւնը հաստատել են, որ այսօր՝ 2021 թուականի դեկտեմբերի 3-ին ատրպէյճանական զինուած ուժերի ներկայացուցիչները սպանել են ճարտար քաղաքի 65-ամեայ խաղաղ բնակչի: Հրապարակած պաշտօնական տուեալների համաձայն՝ Ատրպէյճանցի զինուորականները մուտք են գործել չեզոք գօսի եւ բռնութիւն գործադրել անասնապահութեամբ գրանուղ խաղաղ բնակչի նկատմամբ, տեղափոխել ատրպէյճանական յենակետ դիտարութեամբ զրկել նրան կեանքից», - գրել է Թարոյեան:

Ըստ մարդու իրաւունքների պաշտպանի՝ ատրպէյճանական զինուած ոյթերի յանցաւոր, այդ բառով՝ ահաքնչական արարքները են Հայաստանում, են Արցախում նոյնարանյը են, իսկ դրանց աղբիւրն ատրպէյճանական իշխանութիւնների հայտեաց ու թշնամանը քարոզող պետական քաղաքանութիւնն է:

Ստեփանակերտի Վարդան Մամիկոնեան փողոցում նոր բազմանպատակ բնակելի շենք է կառուցւում

Ստեփանակերտի Վարդան Մամիկոնեան փողոցում նոր բազմանպատակ բնակելի շենք է կառուցւում: Կառուցւուղ նոր շենքի շինարարութիւնն իրականացնում է «Կապաւոր» սահմանափակ պատախանատութեան ընկերութիւնը, իսկ կառուցւուղ՝ «Արմատ Քոնսթրաքշն» ընկերութիւնը: Մեզ հետ գրոյցում «Արմատ Քոնսթրաքշն» ընկերութեան տնօրէն Սիեր Մակեանն ասել է, որ շինաշխատանքները սկսուել են 2021թուականի ապրիլի 21-ին: «Կառուցւուղ է 171 յարկարաժնեներ բնակելի շենք:

Այն բաղկացած կը լինի երկու մասնաշենքից: Առաջին մասնաշենքը կ'ունենա 16, իսկ երկրորդը՝ 17 յարկ՝ 1 սենեականց 12, 2 սենեականց 93, 3 սենեականց 40 եւ 4 սենեականց 26 բնակարաններով, 30 ստորգետնեայ եւ 20 վերգետնեայ ատոռկայանատելիներով», - ներկայացրել է Ս. Մակեանը՝ յաելելով, որ շենքը կ'ունենայ բարեկարգ բակ եւ խաղաղապարակ:

Արցախի երիտասարդ կինոռեժիսորի «Ապրելու ցանկութիւն» ֆիլմը Գաննի կինոփառատօնում յաղթող է ճանաչուել

Արցախի երիտասարդ կինոռեժիսոր Մարիամ Աւետիսիսնեանի «Ապրելու ցանկութիւն» ֆիլմը Գաննի կինոփառատօնում յաղթող է ճանաչուել «Բնիկ մարդկանց մասին լաւագոյն ֆիլմ» անուանակարգում: Իսկ Մարիամ Աւետիսիսնը ճանաչուել է լաւագոյն լիամետրաժ վաւերագրական ֆիլմի ռեժիսոր: «Ֆիլմի գաղափարն առաջացել է պատերազմի օրերին: Անընդհատ մտածում էի՝ ինչ կարող եմ անել հայրենիքիս օգնելու, Արցախը աշխարհին ճանաչելի դարձնելու, ինչոր բան փոխելու համար: Ես որոշեցի պատերազմի աւարտից յետոյ ֆիլմ նկարել Արցախի, արցախիների մասին: Ֆիլմի անուան շորջ շատ եմ մտածել: Ես երկար քննարկումներից յետոյ մայրիկիս հետ ընտրեցինք «Ապրելու ցանկութիւն»-ը, քանի որ այն բնորոշ է բոլորին, արցախիները ցանկանում են ապրել իրենց հայրենիքում: Սփիտքից դրական արձագանգներ ենք ստացել, շատ աշակեցներ ունենք տարրեր երկրներից՝ լրագրողներ, ռեժիսորներ, յայտնի մարդիկ, ինչպիսին, օրինակ, Սերժ Մանկեանն է: Ֆիլմը ներկայացնել է տարրեր փառատօնների՝ Թորոնքոյում, Աւտրիայում, Ամերիկայում, Հայաստանում, Ռուսաստանում եւ ունեցել յաջողութիւններ», ասաց Մ. Աւետիսիսնեանը:

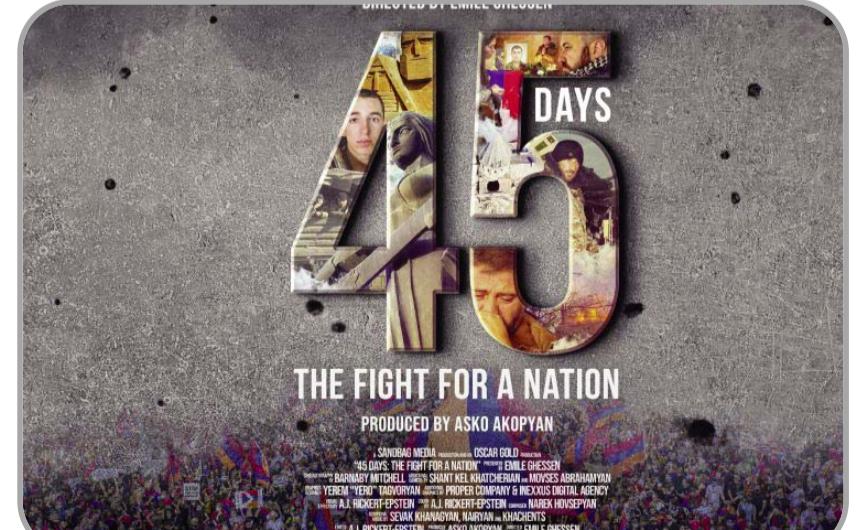
Ստեփանակերտում տեղադրուել է Յովհաննես Այվազովսկու կիսանդրին

Նախօրէին Ստեփանակերտի Յովհաննես Այվազովսկու անունը կրող փողոցում տեղի է ունեցել մեծ ծովանկարչի կիսանդրութիւնը: Կիսանդրու հեղինակն է ռուս քանդակագործ Սերժ Մանկեանը: Ֆիլմը պատրաստված է առաջնադաշտում սպայ, մայոր Սերգեյ Լազետին եւ Արցախի կրութեան, գիտութեան, մշակույթի և սպորտի նախարարի տեղակալ Գայիանէ Գրիգորեանին:

Արցախեան պատերազմի մասին բրիտանացի լրագրողի ֆիլմը կարող է «Օսկարի» յաւակնել

Բրիտանացի լրագրող եւ ռեժիսոր Էմիլ Գեսեսի «45 օր. պայքար յանուն ազգի» ֆիլմը կարող է «Օսկարի» յաւակնել. այն ներկայացնել է՝ «Լաւագոյն վաւերագրական ֆիլմ»

անուանակարգում առաջադրուելու համար:

Այս մասին Twitter-ի էջում յայտնել է լրագրողը: Horizon Weekly-ի հաղորդմանը՝ ֆիլմը նկարահանուել է 2020թ.-ի պատերազմի ընթացքում, եթե Արտպէյճանը լայնածավալ յարձակում է սկսել Արցախի դժմ: Ֆիլմի պրոդյուսերն Ասկոյ Յակոբյանն է:

ԱՐԱՐԱՏ

ԱՐԱՐԱՏ

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ԲԵՐԼԱ ԳԱՆԹԱՐՁԵԱՆԻ ԱՐՈՒԵՍԻ ԼՈՒՄԱՅԻՆ ՃԱՆՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Օրեր առաջ Լիբանանի ամենայայտնի հեռուստակայանն՝ MTV-ի «Սար էլ Ռաքը» յայտագրեն որպես հպարտափի երեւոյթ, տեսողական հանդիպում ունեցած Անգլիոյ Նորուիճի համաշարանին մէջ MA մասնագիտական կրթութեան հետեւող՝ լիբանանահայ Բերլա Գանթարձեանի (դուստր՝ լիբանանահայ բեմադրիչ, դասախոս Օննիկ Գանթարձեանի) հետ:

«Լիբանանն տիեզերք» թեմայով, որպես նորարարութիւն ան ելոյթ ունենալով յայտնեց, թէ շուտով տիեզերքին պիտի փոխանցուի իր «Half Woman, Half Starlight» բանաստեղծութիւնը՝ որ իր տեսակին մէջ առաջին իրադարձութիւնն է վերջին 50 տարուան մէջ:

Lunar Codex «Լուսնային ծածկագիր» նախագիծի կողմէ ինք ընտրուած էր որպես երիտասարդ բանաստեղծուի մասնակցելու համար արուեստագէտներու խումբին հետ, որ պարկումներու (Խողովակի ձև ունեցող պատեան) միջոցով իրենց արուեստը պիտի ճանապարհորդէ դէպի Լուսին, որոնք պիտի պահպանուին ինն: «Այսուհետեւ լուսնի վրայ պիտի ունենանք հայ եւ լիբանանց տրոփող սիրտ» յայտնեց բանաստեղծուին՝ Բերլան:

Ի՞նչ է Lunar Codex-ը

Այս իր տեսակին մէջ առաջին փորձն է 50 տարուան ընթացքին ուր ժամանակակից արուեստի գործեր կ'ուղարկուին Լուսին՝ երեք լուսնային ժամանակային պարկումներու միջոցով՝ «Պերեգրինի հաւաքածու» (Ալ-Շահինի հաւաքածու), «Նովա հաւաքածու», «Քոլարիս» (Polaris Collection): Այս նախագիծը, որ կը կերպնանայ տեսողական (visual) արուեստի վրայ, կը ներառէ ժամանակակից գիրքերու, պատմուածքներու, բանաստեղծութիւններու, ֆիլմերու, երաժշտութեան, յօդուածներու և այլ լայն տեսականի՝ բանալով ժամանակակից մշակութային նիւթի ամենամեծ և բազմազան միջազգային հաւաքածուն Երկրեն մինչև տիեզերք: Այս նաև առաջին նախագիծն է, որ կը հրապարակէ լուսնի վրայ կին արուեստագէտներու աշխատանքները աշխարհի տարբեր երկիրներէն, ինչպէս Գանատան, Սիացեալ Նահանգները, Չինաստանը, Հնդկաստանը, Երոպական միութիւնը, Աւստրալիան, Սիացեալ Թագաւորութիւնը և աւելի քան 60 այլ երկիրներ:

Ի՞նչ կը նպատակադրէ Lunar Codex-ը

Ինչ կը վերաբերի Lunar Codex-ի նպատակներուն, ապա ան կը ձգտի համախմբել մարդկութեան սրտի բարխումները և կը տարածէ համաշխարհային արուեստը լուսնի երեսին, որպէսի երբ նայինք երկինք, լուսինք դառնայ յոյսի և հնարաւոր ծեռքերումներու շօշափելի խորհրդանշից: Լուսնային օրէնսգիրը իր մէջ կը պարունակէ նաև ֆուրուիստական ուղերձ, ուստի ճանապարհորդները, որոնք կը գտնեն այս ժամանակի պարկումները, կրնան բացայայտել մեր այսօրուան աշխարհի հարսութեան մասին: Այս շարժումը կ'արտայայտէ նաև այն միտքը, որ հակառակ պատերազմներուն, համաճարակներուն և կիմայական անկարգութիւններուն՝ մարդկութիւնը կրցած է ժամանակ գտնել երազներ հիստերու և արուեստ ստեղծելու:

ՃՈՐՃ ՋԼՈՒԽԻ ՄԵՐԺԱԾ ԷՐ ՆԿԱՐԱՀԱՆՈՒԽ ԹՈՒՐՋ ՕՂԱՅԻՆ ԳԻԾԵՐՈՒ ԳՈՎԱԶԴԱԽԻՆ ՄԵԶ

Միջազգային մամուլը այս շաբաթ ողողուած էր աշխարհահոչակ դերասան Շործ Քլունիի քանի մը տարի առաջ մերժած էր 35 միլիոն տոլարի գովազդային առաջարկը թրքական օդային ընկերութեան մը, որ իրեն պիտի վարձարտէր գովազդի մը համար:

«Թուրք օդային գիծեր»ը սովորաբար իր գովազդներուն մէջ կը նկարահանէր հոլիվուտեան աստղեր: Քեվլը Զուրնը 2009-ին, իսկ Մորկը Ֆրիմը 2017-ին նկարահանուած էին, բացասի յայտնի բեմադրիչ Ռիտլի Սքրը 2018-ին գովազդ նկարահանած էր ԹՕԳ-ի համար:

Սիս կողմէ, Շործ Քլունիի կողակիցը, միջազգային համբաւի տէր իրաւագէտ Ամալ Քլունի «Ազատութիւն» ձայնափիւտի կայանին խօսած է իր արմատներու մասին: «Ես հայկական արմատներ չունիմ», ըսած է Քլունի, անդրադառնալով այն հարցին որ Ազրպէճանին նախազահ Իլիամ Ալիենի խմբակիցները յաճախ կը յայտարարէն, որ Ամալ Քլունի ազգութեամբ հայ է. «Չեմ հասկնար թէ որեւէ ազգութեան պատկանիլը ի՞նչպէս կրնայ վարկաբեկների գիս: Ես հայկական արմատներ չունիմ, բայց չեմ հասկնար, թէ ատիկա ի՞նչ կապ ունի: Այն որ ես Հայաստանի շահերը ներկայացուցած եմ միջազգային ատեաններ ներս, զիս հայ չի դարձներ», ըսած է Ամալ Քլունի, որ քանի մը տարի առաջ Հայաստանի շահերու պաշտպանութիւնը ստանձնած էր ԵՄՆԱ-էն ներս, Տօղու Փերինչերի կողմէ բացուած դատավարութեան ընթացքին:

Բացի ատլէտ ազրպէճանական կողմը Ամալ Քլունի կը սատարէ «Հարիր կեանք» հիմնադրամին, որ ստեղծուած է հայ գործարաններուն կողմէ եռուն իր աջակցութիւնը յայտնած է Ամալ Քլունի:

ԱԹԱԹԻՒՐՔԻ ՍԱՍԻՆ ՅԱԿՈԲ ՍԱՐԹԱՅԵԱՆԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

Պոլսոյ Մարմարա թերթեն կը տեղեկանանք, թէ «Ուսուցչաց հիմնարկ»ը որ կանոնաւոր պարերականութեամբ իրաւացակութեամբ իրաւացակութեամբ կը դնէ ընթերցողներու սեղանին վրայ, վերջերս նախաձեռնարկ եղաւ ու կեանքի կոչեց գնահատելի նոր իրատակութիւն մը եւս: Պատմական դրուագներով ամփոփուած, հայերէն եւ թրբերէն յուշագրութիւն մըն է ասիկա, որ անմիջականօրէն առնչութիւն ունի Թուրքիոյ Հանրապետութեան հիմնադիր Արաքիրքի մտերիմ շրջապատի հաւատաւոր անդամներէն մէկը, մնէ նապատիրելով թրբերէն լեզուն մշակելու եւ յղելու հսկայական աշխատանքին:

Երկութիւն կեանքի ճամբաններ խաչաձեւուած էին պատահական ծանօթութեան մը շնորհի ու յետոյ այդ ծանօթութիւնը վերածուած էր անխախտ բարեկամութեան մը: Անուանի լեզուագէտը դարձած էր Արաքիրքի մտերիմ շրջապատի հաւատաւոր անդամներէն մէկը, մնէ նապատիրելով թրբերէն լեզուն մշակելու եւ յղելու հսկայական աշխատանքին:

Եօրը տարիներու վրայ երկարող բարեկամութեան օրերէն, անմիջական նեղ շրջանակէն մտերմիկ յուշերն է որ ամփոփուած են այս փոքրածաւալ գրքին մէջ, եւ արժենորուած՝ Մարքայեանի դիմուկ մատնանշումներով:

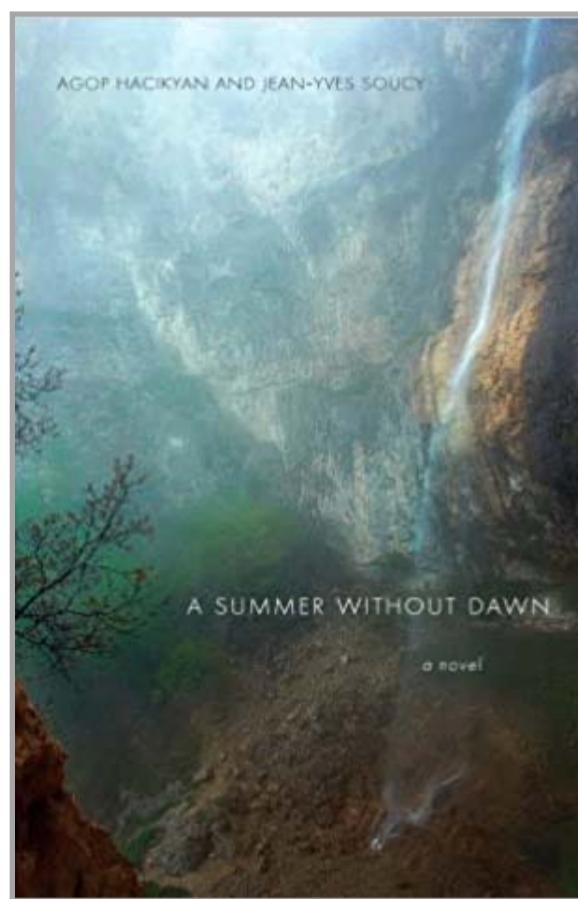
Ինչպէս է որ Մարքայեան որոշած էր լոյս ընծայել այդ յուշերը: Ահաւասիկ ասիքը գիրքը կը բացուի Արաքիրքի կողմէ Մարքայեանին ուղղուած հարցումով մը՝ «Հայերէնով գիրքը մը կայ իմ մասին»: Որեւէ գիրք չկար, որովհետեւ թրբերէնով ծանօթազական արքիւները բաւարար էին: Արաքիրքի մահէն 16 տարի յետոյ, Յակոր Մարքայեան, որուն Արաքիրքի կողմէ տրուած էր «Տիլաչար» պատուանունը, որպէս յարգանքի տուրք, թուրքին յանձնած էր Արաքիրքի հետ ունեցած գրոյցներէն ու հանդիպութիւններէն ծնունդ առաջ յուշերը, որոնք սպառական երկրի առաջնորդի կերպարը, տարբեր ակնոցէ մը դիմէին:

«ԱՍՏՐ ԱՌԱՆՑ ԿՅԱՎԵՎՑԻ»

ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ՝ ՅԱԿՈԲ ԽԱԶԻԿԵԱՆ, ԵՒ ԺԱՆ-ԻԳ ՍՈՒՄ

The image shows the front cover of the book 'A Summer Without Dawn'. The cover features a photograph of a waterfall cascading down a rocky cliff into a misty valley. The title 'A SUMMER WITHOUT DAWN' is printed in large, white, serif capital letters at the bottom right. Above the title, the authors' names 'AGOP HACIKYAN AND JEAN-YVES SOUCY' are written in smaller, white, sans-serif capital letters. At the very bottom right, the word 'a novel' is printed in a small, white, sans-serif font.

Գիրքին նախաբանին մէջ հեղինակները պատմական ակնարկ մը կը նետեն Օսմանեան Պետութեան պատմութեան վրայ, ապա կը ներկայացնեն Գոնիայի մէջ հայոց դէմ կատարուած խժդութիւնները եւ Կ. Պոլսոյ Ա.Ս.Ն.-ի դեսպան Մորկընթառի տեսակցութիւնը Թալատի հետ, յայտնելու համար իր Վրդովմունքը հայոց դէմ կատարուած վայրագութիւններուն եւ անարդարութիւններուն նկատմամբ:

Յակոբ Խաչիկեան

Գրող-պատմաբան Յակոբ Խաչիկեան եւ վիպագիր Ժան-Իվ Սուսի կը նկարագրեն Սեբաստիա քաղաքը, որուն արուարձաններէն մէկուն մէջ բանող զինուորական հիւանդանցին մէջ Վարդան Պալեանը թժիշկ սպայ էր: 1915-ի ամրան սկիզբը Սեբաստիոյ հայոց բռնազարդի հրամանը եկած էր: Օսմաննեան բանակին մէջ Վարդանի ծառայութեան պատճառով, անոր ընտանիքը պէտք է զերծ մնար տեղահանուել: Այդուհանդերձ, 38 տարեկան Վարդանը միշտ զգոյշ էր այս հարցին նկատմամբ:

Վարդանի հայրը՝ Ծովանս Պալեան ավիտնի արտեր ունէր Սեբաստիոն մէջ եւ դէպի Երոպա ու Ամերիկա ափին կ'արտածէր, քծկական նախատակներով գործածուելու համար:

Վարդան Պալեանի հոգեքանութեան վրայ մեծապէս ազդած էին 1894-1896-ի հայոց ջարդերը և քաղաքականութիւնը դարձուցած իր նախասիրութիւնը: Երիտասարդ տարիքին ան քաղաքական վերլուծութիւններ կ'ընէր ու թերթերու մէջ կը հրատարակէր: Հայրը Թովմաս կը փափաքէր որ Վարդան քիմիագէտ դեղագործ դառնար, օգտակար ըլլալու համար իրենց ափիննի գործին: Սակայն վերջինս կ'ուզէր պատմագիտութեան հետեւիլ: Բուռն Վիճաբանութիւններէ ետք Վարդան ստիպուած կ'ննթարկուի հօրը կամքին և Պոլսոյ հայկական Կելլոնական վարժարանը աւարտելէ ետք Ռոպերը Գոյէծ կը մտնէ դեղագործութեան հետեւելու:

Վարդան Պալեան Կ. Պոլսոյ մէջ իր մօրենքօք՝ Սեպռոյ Սեպռոպեանի տունը կը մնար: Սեպռոպի աւագ որդին՝ Պարզեւը Նի Եորք կ'ապրէր եւ Պալեաններու ափիննի տեղույն գրասենեակը կը ղեկավարէր: Կրտսեր որդին՝ Տիրանը Վարդանի հետ շատ մտերմացած էր եւ անոր նման քաղաքական հակումներ ունէր, այն տարբերութեամբ որ Տիրան զինեալ պայ-

■ Յատուկ «ՊԱՅՔԱՐ»ին |

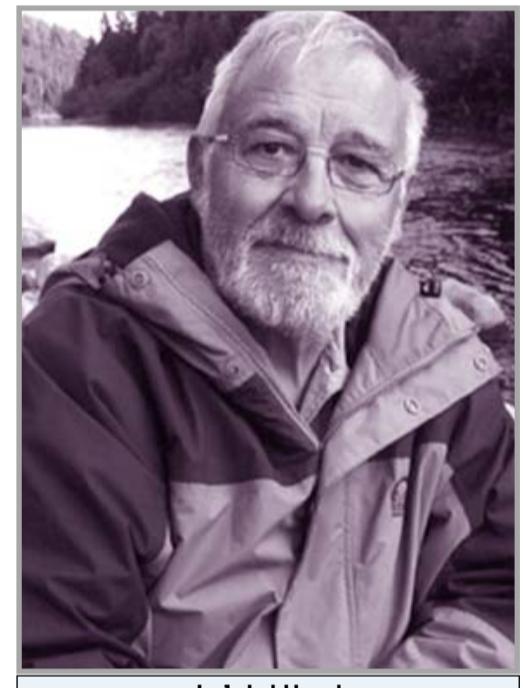
ՅԱՐՈՒԹԵՒՆ ԻՍԿԱՀԱՏԵԱՆ

քարի ջատագով էր, իսկ Վարդան սահմանադրական բարեփոխումներու կը հայատար, որ քանի տարեկան երիտասարդ էր երբ իր յօդուածները սկսած էին հրատարակուիլ արտասահմանի մէջ: Ան վերլուծական գիրք մը կը հրատարակէ՝ «Ազգերու Կայսրութիւն» խորագիրով: Երիտթուրքերը կասկածով կը նայէին անոր ու Վարդան կը ստիպուի մէկ տարի իր ընկեր-ներուն մօս թաքնուած կեանք մը ապրիլ, յաճախ փոխելով հասցէն:

Վարդան Պալեան Կ. Պոլսոյ մէջ բքական բանակ կը մտնէ որպէս թիշկ-դեղագործ: Անոր քաղաքական հայեացքներուն հակառակ երեւյթներ շատ կը վրդովեցնեն զայն, ինչպէս Էնվերի և Թալլարի մեծ ազդեցութիւնը կառավարութեան վրայ: Ընտանեկան պատճառներով ան Սեբաստիա կը վերադառնայ իր կնոջ՝ Մարոյի և զաւկին՝ Թովմասի մօս:

Թուրքերուն եւ քիւրտերուն ձեռքով Սեբաստիոյ մէջ կատարուող ածօ-
յէնութիւններուն պատճառով Մարտ սաստիկ մտահոգ էր: Երբ ան իր մտա-
տանջութիւնը ամուսնոյն կը յայտնէ, վերջինս կը հանդարտեցնէ զայն ըս-
լով թէ տեղահանութեան որոշումը չի կիրարկուիր զինուորականներուն եւ
անոնց ընտանիքներուն նկատմամբ:

Քաղաքին երեւելիները Սուրբ Սի-
նաս եկեղեցին կը հաւաքուին քննե-
լու համար կացութիւնը եւ տեղահա-
նութեան սպառնալիքը: Ներկանե-
րէն յեղափոխական Ծիրակ Թեւոն-
եանը կողմնակից էր զինեալ պայ-
քարի գաղափարին, սակայն ժողո-
վականներուն մեծամասնութիւնը
հակառակ էր: Երբ ժողովը վերջ կը
գտնէ եւ պատարագը կը սկսի, ետեւի
շարքերէն ազգային մը կը նկատէ, թէ
թուրք ոստիկանները կը շրջապատէն
եկեղեցին: Ոստիկանութիւնը իմա-
ցած էր, թէ զինեալներ կը գտնուին
եկեղեցին մէջ: Խսկոյն ժողովուրդին
մէջ իրարացում տեղի կ'ունենայ: Ե-
կեղեցին գտնուողները արագ քայլե-
րով դուրս կու զան: Ոստիկանութիւնը
15 հայ երիտասարդներ կը ձերբա-
կալէ: Ծիրակի մարդոց եւ ոստիկա-

ԺԱՆ-ԻՎ ՍՈԼԻ

զալ. Ըլլապի սալորից մը հսկովա-
նութեան միջեւ հրացանածգորիթին կը սկսի: Թուրքերը Եկեղեցին կրակի
կու տան եւ հայ դիմադրողները ստիպուած դուրս կու զան ու կը յանձնուին: Շիրակ Թեւոնեան վիրաւոր վիճակի մէջ կը ձերբակալուի: Տէր Խորէն քա-
հանան եւ ուրիշ Եկեղեցականներ եւս կը ձերբակալուին: Այս միջոցին Վար-
դան Պալեան աշխատանքով հիւանդանոց կը գտնուէր: Եթք ան դուս կու
զայ, իր ձին պահող թուրքը ատելութեամբ եւ խեղաքիլումներով կը պատ-
մէ անոր պատահածները: Վարդան դէպի տուն կ'ուղղուի անցնելով թրա-
կան քաղերէն, որու գրգռուած եւ ատելավառ ոգիով ամրոխը փողոց իջած էր:

Վարդան Պալեանի որդույն՝ Թովմասի կնքահայր Արմենն ու տիկինը՝ Արաքսին տունը կ'ըլլան երբ ան ներս կը մտնէ: Պալեանները կ'որոշեն այդ գիշեր իսկ հեռանալ Սերաստիայէն: Արմենի եւ Արաքսի մեկնումէն ետք, անոնք մեկնումի պատրաստութիւն կը տեսնեն: Վարդան յանկարծ պատուհանէն կը տեսնէ թէ հրապարակը լուսաւորուած է եւ իրարանցում մը կայ: Ան կը զիտակցի որ քուրքերը հայոց վրայ յարձակում մը պիտի գրծեն: Ան ձին կը նստի եւ կը փութայ հրապարակ, ուր նահանջող զինուորներու կը հանդիպի: Օգտուելով իր սպայի հանգամանքէն, զինուորներուն կը հրամայէ խուժանը կանգնեցնել եւ կը յաջողի: Սակայն իրեն մօտիկ բարեկամ կարծուած զնդապետ Իպրահիմ Ալիզատէն հեծեալներով կը հասնի դէպքին վայրը եւ Վարդանը ձերքակալելով ոստիկանատուն կը տանի: Ոստիկանապետ Մուսթաֆա Հիլմի Վարդանի ձեռքերը կապել կու տայ եւ զայն բանտ կը նետէ, ուր ան կը հարցաքննուի:

Մարոն եւ կնքահայրը՝ Արմէն, Թովմասը զուիցերիական որբանոց կը դնեն: Մարոն իր մօր Ազնիի, Արմէնի եւ Արաքսիի հետ կը տեղահանով: Անոնք կը յաջողին Թովմասը իրենց հետ առնել: Բոնագաղթի ճամրուն վրայ Արմէնն ու Արաքսին կը նահատակուին: Ընթացքին բուրքերը հայ գաղրականները քարայրի մը մէջ կը թխմեն: Մարոյի մայրը Ազնի շատ հիւանոն էր: Մարօ ոստիկանապետին դիմելու գաղափարը կը յդանայ: Ան կը տեսակցի Ռիզա պէյի հետ, որ Վարդանը կը ճանչնար եւ աչք ունէր Մարոյի վրայ: Քարանձաւին մէջ Ազնի կը մահանայ: Ռիզա պէյ Մարոն եւ Թովմասը իր ասւորսամուրեհան լուակ և արսի:

Պարդան Պալեան բարեկամ զինուորականներու միջնորդութեամբ կախաղանէ կ'ազատի եւ բանտէն կ'արձակուի: Երկար վնտոսութներէ ետք ան Մարոն եւ Թովմասը կը գտնէ ու անոնք զինադադարէն ետք Ա.Մ.Ն. կը մեկնին, նոր կեանք մր սկսելով:

Հեղինակները իրական կեանք առնուած արժեքաւոր վկայութիւն մը վիպագրած են, որ զրուած է յստակ ու հաղորդական ոճով եւ միեւնոյն ժամանակ մեզի կը հայրայթ պատմավաւերագրական հազուազիւտ ու մանրամասն տուեալներ: Հոն կը զտնենք սէր, ատելութիւն, վրէժ, զինեալ պայքար, նահատակութիւն, պատերազմ, խաղաղութիւն եւ վերջապէս վերապորւմ ու կեանք: Արժեքաւոր օռոծ մոն է այս օհոր:

ԱՐԵՒՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՌՈՒԻՐԱԿ՝

ԳԵՐԵ. Տ. ԽԱԺԱԿ ԱՐՔ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ ԵՌՈՐԵԱՅ ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՆԻՏԵՐԼԱՆՏՆԵՐ ԵՒ ՊԵԼՃԻՔԱՆ

Գերշ. Տ. Խաժակ Արք. Պարսամեան Հայրը, 4 Դեկտեմբեր 2021, Շաբաթ
օրը երեկոյեան ժամերուն Հռոմէն դէպի Պրիւսէլ մեկնեցաւ Հովուական եղօր-
եայ այցելութեան համար: Գերշ. Արքազան Հայրը Պրիւսէլի օդանաւա-
կայանէն դիմատրուեցաւ Կ. Պոլսի Պատրիարքական Արոռոյն Սիարան եւ
Մաստրիխստի Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ Այցելու Հովի՝ Հոգ։ Տ. Մաղաքիա
Արդ. Պէտրիսիկեանի ընկերակցութեամբ, Մաստրիխստի Ս. Կարապետ Եկե-
ղեցւոյ Ծխական Խորհուրդի Ատենապետ՝ Տիար Լեռն Սարգիս կողմէ: Առաջ-
նորդ Սրբազան Հայրը նախքան Նիտերլանտներ անցնելը Հոգ։ Հայր Սուրբի
եւ Ատենապետի հետ միասին այցելութիւն մը ունեցաւ Բելգիայի Լուվէն քա-
ղաքը, ուր Հոգ։ Հայր Մաղաքիա Աստուածանութեան բարձրագոյն ուսու-
մը կը ստանայ Կարոլիկ համալսարանի մէջ: Համալսարանի Աստուածարա-
նութեան Բաժնի Տնօրէնութեան խնդրանքին դրականօրէն ընդառաջելով
Սրբազան Հայրը յառաջիկայ ամիսներուն պաշտօնական իրաւունք մը պիտի
այցելէ Լուվէնի ուսումնական հաստատութիւն բանախօսութեան համար:

Նոյն օրը երեկոյեան Սրբազն Հայրը ժամանեց Մաստրիխս քաղաք, ուր Տէկտենմբերի առաւտեան հանդիսաւոր Սուրբ Եւ Անմահ Պատարագ մատուցեց հաւատացեալ ժողովուրդով լեցուն Մաստրիխսի Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ մէջ: Գերշ. Սրբազն Հօր քով Ս. Խորան սպասարկեցին Հոգչ. Տ. Մադաֆիա Արք. Պէտքիսիզեան եւ Քարեշնորհ Սարկաւագներ:

Սրբազն Հայրը հաւատացեալ ժողովուրդին Հայոց Առաջին Լուսաւորիչներ՝ Ս. Թաղէոսի և Ս. Բարբորիմէոսի Տօնի առիթով իր պատգամը փոխանցեց, քնարան առնելով Պօղոս Առաքեալի Կորնթացիներուն Ս. բուորի 13-րդ զիսու 1-8-րդ համարը:

Սրբազն Հայրը, Առաքեալին խօսքերը պարզաբանելով նշեց, թէ անոնք մեզմէ ամէն նէկուն համար ուղեցոյց կ'ըլլայ մեր կեանքը իմաստաւորելու, արժեւորելու, եւ յաւերժացնելու համար: Ահաւասիկ՝ Պօղոս Առաքեալը կ'ուսուցանէ, թէ մեր կեանքի դեկապարման կեղրոնք՝ Սէրն է: Սէր եւ սիրտ բաներու արմատը նոյնն է: Սիրտը մեր կեանմեր Սիրտը կանգնի կը դաղրինք ապրելէ: Նմանի, ինչպէս կը կարդանք Սաղմոսաց են, ան կը ծաղկի ինչպէս վայրի ծաղիկը: Եյ, նոյնիսկ անոր տեղը չի երեւիր» (Սաղմոսաց ականա խօսքը աւարտեց ըստով). «Սիրելուն Առաքեալները եկան մեր ազգը, մեր քի ճանապարհը լուսաւորելու: Այդ լուսաւորելին, այսօր ես մենք՝ իրեն ազգ եւ իրեն մեր կեանքը արժեւորել եւ իմաստաւորել:

թե անհատներ, պիտի շարունակենք մեր կեանքը արժեւորել եւ ինաստաւորել։ Յետ Սուրբ եւ Անմահ Պատարագին Սրբազն Հայրը Ս. Կարապետ Եկեղեցոյ կիրակնօրեայ դպրոցին աշակերտներու կողմէ ծաղիկներ եւ հայերնով գրուած նամակներ ստացաւ եւ յետոյ Ս. Կարապետ Եկեղեցոյ հաւատագետ տիելիթիստեռ լորով ասպառասպառած Միոր Մերանի մասնակեան։

տացեալ տիկիսներու կողմէ պատրաստուած Սիրոյ Եթղասին սասակցեցաւ:
Սրբազն Հայրը ճաշկերոյթին ընթացքին իր հայրական օրինութիւնն ու շնորհաւորական խօսքը ուղղեց Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ մեծ ընտանիքին, Ծխական Խորհուրդին իր օրինաբեր այս այցելութեան առիթով: Յատկապէս զմահատեց եկեղեցւոյ այցելու Հոգեւոր Հովուին՝ Հոգ. S. Մադարիա Աբդ. Պէսրիսիկդեանին իր նույիքական ծառայութեան համար, մադրելով որ Քարձեալն Աստւած իր ծառայութեան եւ ուսումնական առարելութեան մէջ անսասան պահէ:

Նոյն օրը, ժամը 15:00-ին Արեւմտեան Երրոպայի Հայրապետական Պատվիրակը այցելեց Լիճպորքի շրջանի Կաթողիկ Եկեղեցւոյ Առաջնորդ Գերշարութեան եպիսկոպոս Սմիհինին:

Սրբազն Հօր կ'ընկերանային՝ Հոգ. S. Մադարիա Արդ. Պէսքիսիզեան եւ Մաստրիխստի U. Կարապետ Եկեղեցւոյ Ծխական Խորհուրդի անդամ Տիար Վագան Սարգսի:

Հանդիպման ընթացքին Հարրի Եպիսկոպոսին վերջերս ունեցած առողջական դժուարութեան հանար, Խաժակ Սրբազնը անգլերէն լեզուով բժշկութեան յատուկ աղօքք մը կարդաց, եւ իր հոգեւոր եղբօր նուիրեց անգլերէնի թարգմանուած «Նարեկ Մատեան» աղօքագիրը:

Ըուր կես ժամուան սիրալիք զրոյցէն յետոյ Առաջնորդ Սրբազնան Հայրը եւ ընկերակիցները արագ ապարհնուու մաղթելով Կարովիկ Առաջնորդ Սրբազնին, շարժուեցան դէպի Պելճիքայի Լիէծ քաղաքը, ուր Սրբազնան Հայրը երեկոնան ժամը 17-ին Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցեց Լիէծի հայ համայնքին համար:

Գերջ՝ Սրբազն Հայրը Պելճիքայի Լիեժ քաղաքի մէջ իր անդրանիկ այցելութիւնն էր որ կու տար Լիեժի Ս. Ներսէս Շնորհայի նորակազմ ծխական համայնքին: Սրբազն Հօր այցելութեան նպատակն էր նաև մէկ տարուան համար Ս. Ներսէս Շնորհայի նորակազմ Ծխական Խորհուրդ նր ճշանակել Լիեժի հայ համայնքին համար: Սուրբ Եւ Ամենա Պատարագին Ներկայ էին Հոգ. S. Զատիկ Վլոյ. Աւետիքեան, Հոգ. S. Սաղարիա Արդ. Պէտքիսիզեան, Պիկուսէլի Սարկաւագաց դասը եւ Երջախումքի անդամները, Պէլճիքայի Թագաւորութեան մօս Հայաստանի Հանրապետութեան Արտակարգ և Լիազօր Դեսպան՝ Աթոռասիայ՝ Տիե. Ամեն Արագածեանը եւ հաւատակեալ գործուորոն:

պան Ազնուակիայլ Տիկ. Անսա Աղաջանեանը եւ հաւատացեալ ժողովուրդը։ Սրբազն Հայրը, սիրով ողջունելով ներկաներուն փոխանցեց օրուան պատգամը, եւ Պատարագէն ետք օրինեց Ս. Ներսէս Շնորհալի Եկեղեցական համայնքի նորակազմ ծխական Խորհուրդին անդամները ատենապետ Շանկեալով՝ Տիկ Արք Գայստեանին։

Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմ

«ԶՈՒԱՐԹՆՈՅ» ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԱՐՄԻՆԻ ՏԱՄԱՎԱՐԵԱԿԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԵՐԵՆԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ Ի ՊԱՏՈՒԻ

Տասը տարիներ առաջ, 2011 թուականին, Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան թեմի բարեխնամ առաջնորդ Տէր Յօվնան Արքեպիսկոպոսի հովանաւորութեամբ ծնունդ առած «Մշակութային մարմինը» հետազային կոչուեցաւ «Զուարքնոց», եւ «որուն գլխաւոր առաքելութիւնը եղաւ, բազմաւեսակ ծրագիրներով սատարել հայոց լեզուին, գրականութեան, մշակոյթին եւ տոհմիկ աւանդութեանց պահպանման, ինչպէս նաև ամրապնդել այն հասարը, թէ հայրենիքն է անխախտ կոռուանն ու փարոսը սփիտքահայութեան», յայտագիր-գրքոյկին մէջ կը նշէ «Զուարքնոց»-ի ատենապետ՝ Տոք. Սիմոն Սիմոնեան:

Տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ Կիրակի, 7 Նոյեմբեր 2021-ի երեկոյ-
եան, Փաստաթման և Ապահովագործության նախարարության շենքում՝ «Կիրակոս» սրա-
հին մէջ:

Ներկայ էին մեծ թիով նախկին թէ ներկայիս գործող հայերէնի ուսուցիչներ, որոնք յատկապէս հրատիրուած էին կազմակերպիչ մարմինին կողմէ որպէս օրուան մեծարեալներ: Արդարեւ, զեղեցիկ եւ օրինակելի քայլ մը, որուն արժանի են բոլոր հայ դասատուներն ու տնօրէնները, քայլ յատկապէս հայոց լեզուի, զրականութեան, պատմութեան, կրօնքի, երաժշտութեան ուսուցիչ-ուսուցչուինները:

Որպես գլխաւոր բանախոս հրավիրուած էր Ֆրեզնյի համալսարանի Հայագիտական բաժինի պատասխանատու Փրոֆ. Պարլօ Տէր Ակրտիչեանը: Հանդիսութիւնը իրենց ներկայութեամբ կը պատուին Լու Անճելլոսի մօտ Հայստանի գլխաւոր հիմապատու, դեսպան Դոկտ. Արմէն Բայրուրեանն ու ազնիւ տիկիննը:

Մշակութային մարմինի ատենապետ Տոքք. Սիմոն Սիմոնեան բացման խօսքին մեջ կարեւորեց մշակոյթի, յատկապէս հայ մշակոյթի դերը հազարամեայ հայրենիքն ներս թէ դուրս՝ արտասահմանի մեջ։ Հայրենի պետականութեան կորուստին դիմաց, Տոքք. Սիմոնեան շեշտեց. «Հայ ժողովուրդին շուրջ ամէն բան փուլ եկաւ, բայց կանգուն մնաց կարեւորագոյնը՝ Հայ մշակոյթը եւ զայն խորհրդանշող հարուստ, հոյակերտ ու պատկառելի լեզուն Սեպոպատառ։ ...Ուրեմն ի՞նչ է Մշակոյթը. այն հզօրագոյն ոյժը, որ կարողացած է մեզ պահել դարերու աննկարագրելի վտանգներէն», մատնանշեց ան։

Օրուան զիմանը բանախօսը՝ Փրոֆ. Պարլօ Տէր Մկրտչեան: Յարգելի բանախօսը հայերէն եւ անզերէն լեզուներով կարեւորեց մշակոյթին դերը հայ կեանքին մէջ, այրութեան ու Սեպու Մաշտոցը սեպելով «զէնք եւ վահան»: Փրոֆեսորը անդրադարձաւ հայերէնի հնդեւրոպական լեզուաճիշին. նշեց, թէ հայկական մշակոյթը ունի ստեղծագործ ողի մը: Ան ըստ, թէ հպարտ ենք մեր մշակոյթով եւ առաջարկեց, որ լեզուն նոր ձեւերով մօւնցնենք նոր սեպունին եւ շարունակէնք ստեղծագործել: «Թող հայ մշակոյթը հազար տարի եւս ապրի» հրետորական ոճով եզրափակեց ան:

Սրտի խօսքով համդէս եկալ զսեմաշուր հիւպատու Դոկտ. Արմեն Բայրութեան: Ան բարձրօրէն զնահատեց «Օռարքնոց» մշակութային մարմինին ստեղծման ջանքն ու ճիզը: Ողջունեց ներկայութիւնը հիւր փրոֆեսէօրին եւ արժենորեց Ֆրեզնոյի համալսարանի հայագիտական կենորոնի աշխատանքները: Ան շեշտեց, թէ «քրիստոնեութիւնը հայկականացուել է մեր մշակոյրի միջոցով», աւելցնելով, թէ մշակոյրը պահելը թիչ է, այն պէտք է զարգացնել: Հայրենիքը նկատելով կարենորագոյն աղքիր մեր մշակոյրի, Դոկտ. Բայրութեան կարենորեց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եւ թեմերուն դերը, որոնք մշտապէս սատար կը կանգնին մեր մշակոյրին: Հայրենի դիանագէտը, իր խօսքի աւարտին, անդրադարձաւ «մշակութային դիանագիտութեան» հզօր ազդակին:

Գեղարվեստական յայտափիրը ճոխ էր եւ բազմաժանր: Աշակերտուհիներ Լորիկ Արքինեան (Sound of Children) եւ Էլեն Վարդանեան (Blair High School) հանդէս եկան բանաստեղծութիւններով, UCLA-ի ուսանողուհիներ Ալեքսանդրա եւ Լիլիա Եարալեան քրյուեր՝ զուգերգ եւ նուազ բանոնի վրայ, Ուորքն Յարութիւնեան՝ դուդուկ, Սերուժան Մարգարեան՝ ջուրակ, ինչպէս նաև ազգագուշական պարերով խանդավառեց Վարդան եւ Արմինէ Աղաջանեաններու «Չուարթնոց» պարախումբը:

Հանդիսուրենան աւարտին, Լու Անձելըսի մէջ գործող զանազան ամենօրեայ ու շաբաթօրեայ դպրոցներու նախկին թէ ներկայիս գործող վաստակաշատ հայերէնի ուսուցչուիններ եւ ուսուցիչներ պատուընեցան Առաջնորդարանին ու «Չուարթնոց» մշակութային մարմինին կողմէ իրենց «մասուցած երկար տարիներու հայերէն լեզուի ուսուցման պատճառով»։ Այդ պատուին արժանացան նախկին ուսուցիչներ՝ Դոկտ. Մինաս Գոճայեան, Նազիկ Գոճայեան, Գեղրդ Պետիկեան, Դոկտ. Էլի Անդրէասեան, Լոիզա Իրիհենան, Աշխէն Խորէննեան, Հերմինէ Սահակեան, Արփի Արպաննեան, Մէյրի Պոյաճնեան, Լինա Արսլաննեան, Էմնա Ումրոյեան, ինչպէս նաև Տարեն Կարապէտեան, Արաք Գումրուեան, Անահիտ Դարեան, Ռուզան Բաղդասարեան, Յովհանիս Արքու Գոյմրուեան, Մերս Արագիսան, Մարտին Դավիթեան, Ամի Անորութեան

ՀԱՅ ԳԻՒՐՆ ԵՒ ԼԱՍՏԻՇՈՎՆԻ Այսօն

Գիրը կամ գիրքը կախարդական, խորհրդաւոր, այսպէս միսթիք բան մը ունին: Ժամանակին նոյնիսկ անզրագէտ մարդիկ որոշ ակնածնորվ կը մօտենային անոր: Աղօքք, հմայիլ, անէծք՝ թուղթի վրայ կը գրէին եւ բարձին տակ, կամ հազուստին կապելով գերբնական ոյժ, պաշտպանութիւն կամ թշնամիին անկումը կ'ակնկալէին: Մեծ հայրս բարեկամ մը ունէր որ անզրագէտ էր: Լիբանանի երազային օրերուն, շատերու նման մենք ալ ամառները գիւղը կ'անցնէինք: Այս մարդը մեր դրացին էր: Յաճախ մեզի կու գար, մեծ հայրս թերթը բարձրածայն կը կարդար, եւ յետոյ միասին կը զրուցէին: Երբ 8-9 տարեկան էի, թերթ կարդալու պաշտօնը ինծի յանձնուցաւ, բան մը որ երբեմն տիհանուրեամբ կ'ընէի, որովհետեւ կը զրկուի բաղի տղոց հետ ֆութպոլ խաղալէ: Անզամ մը մեծ հայրս քաղաք պիտի երթար: Պատուիրեց որ պարոն Հրանդին երթամ եւ թերթը իրեն համար կարդամ: Երբ տեսայ թէ մեծ հայրս, թերթը անութին տակ, հօրս հետ ինքնաշարժ կը նստէր, իր մօտ վազեցի ըսելու թէ թերթը մողցաւ ինծի տալու: «Չէ տղաս,- ըսաւ,- Հրանդը իր թերթը ունի:»

Զարմացած էի: Կարդալ զփառող մը ինչո՞ւ թերթ կը ստանար: Քիչ մը շուարած զայի պարոն Հրանդին տունը: Ապշահար, տեսայ թէ ծերունին նստած, թերթը լայն բացած, ուշադրութեամբ կը կարդար...

-«Պարոն Հրանդ,- հարցուցի-, ոուն կարդալ զիսէ՞ս:»

- Ωξ υπηρεσία,- ψωτικού παραγόντος, - αυτήν την περίοδο ήταν σημαντική για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Մարդուն նատասենեակի սեղանին վրայ, սիկարէթի ափսէին քով, տըրցակ մը թէրք կար, բոլորն ալ թէրքուած եւ կրկին խնամքով ծալլուած: Կարդալ զփիցող մարդը թէրքի բաժանորդ էր, եւ ամէն օր թէրքը ծայրէծայր աչքէ կ'անցնէր, տարուած գիրի հմայքէն ու միսթիքէն, ցաւելով որ ինք չէր կրնար բափանցել այդ գալտնիքին:

Ընթերցանութիւնը զարգացած ընկերութեան մը ամենակարեւոր ազդակներն են: Հին ժամանակներուն գրութիւնը կրօնական կամ կառավարական բնագաւառներուն կը պատկանելու: Գործնապաշտ գործածութիւնն էր իշխողը՝ վաճառական գործառութեան, քաջարական հրովարտակներու կամ հրամաններու, միջպետական նամակներու կամ դաշինքներու համար: Սակայն, մարդ արարածը խորհող էակ մը է, հետեւարար՝ գիրք եղած է նաև միտքեր փոխանակելու, զգացումներ արտայայտելու միջոց: Թագաւորները ժայռերու վրայ կը փորագրէին իրենց սխրագործութիւնները, նպատակ ունենալով անմահացմել իրենց անունը: Հարուստ ընկերութիւններու մէջ, յատկապէս յունական կամ հռոմէական ժամանակաշրջաններուն, հաճոյքի եւ գեղումի խրախճանքներուն՝ կերուխումի ու երաժշտութեան կողքին, սիրային եւ առասպելական քանաստեղծութիւններ կ'ունենդրէին, կամ քատրերգութիւններ կը դիտէին: Ասոնց լաւագոյնները, ինչպէս նաև փիլիսոփաներու գործերը, զիր ու գիրքերու վերածուցան, եւ դպրոցներու մէջ դասաւանդուեցան երկար դարեր: Ջրիստոնեութեան տարածումէն եւ Հռոմի անկումէն եւոք Ելրոպական աշխարհը ամբողջովին վերափոխուեցա: Մութ դարը (dark ages) իր ճիրանները տարածեց, եւ հաճոյքն ու գեղութիւնը մեղքի կապելով, արուեստն ու զիրը կրօնական դաստիարակութեան սահմանափակէց: 1000 տարուան խաւարը սկըսաւ ճարտիլ Վերածնունդի ժամանակ, եւ տեղի տուալ Լուսաւորութեան դարուն: Կրօնական կարծրատիպ վարդապետութիւնները կամ տոկմանները տեղի տուին գիտութեան բացայայտումներուն: Փշրուած շղանները մտքի թոփքներու առիք տուին: Համալսարանները աւելի լայն բացին իրենց կարկինները եւ արուեստի ու գիտութեան նոր հորիզոններ գծուեցան: Ազնրական դասակարգը, որ կալուածատէր էր եւ չէր աշխատեր, իր ժամանակը լեցնելու եւ իր հարստութիւնը ցուցադրելու համար դարձաւ արուեստի հովանաւոր: Նկարչութիւն, երաժշտութիւն, գրականութիւն նոր քափ առին: ընթերցումը դարձաւ հաճոյք եւ ժամանց: Գրողներ յառաջ եկան թէ՝ հարուստ դասակարգէն՝ իր անունը անմահացմելու նպատակով, թէ՝ ալ համեստ խաւերէն՝ ապրուստ ապահովելու եւ ընկերային աստիճաններէն բարձրանալու համար: Տպագրութեան գիտն ալ լայնատարած դաշտ մը ստեղծեց եւ զիրքը դարձաւ գրեթէ բոլորին մատչելի: Երբ ուսումը ընդհանրացաւ եւ դարձաւ պարտադիր, գրաճանաչութիւն, զիր եւ գրականութիւնը տարածուեցան եւ ընթերցանութիւնը դարձաւ բոլոր տարիքի եւ դասակարգի մարդոց բնագաւառը: Գրողները դարձան հանրաճանաչ եւ յարգուած

3ատուկ «ՊԱՅՔԱՐ»ին

ՏԱՐԵ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԻՍՈՆԵԱՆ

մարդիկ: 17-18րդ դարերու այս հովը 19րդ դարուն սկսաւ մտնել հայ իրականութեան մէջ շնորհի Սխիքարեաններու՝ արեւմտահայոց մօս, եւ Թիֆլիսի Ներսիսեան ու Մոսկուայի Լազարեան ճեմարաններէն՝ արեւելահայոց մօս:

Մխիթարեան հայրերու սրբազն առաքելութիւնը կարելի չէ գերազնահատել: Տգիտութեան մէջ տուայսող ազգ մը, որ յաճախ իր լեզուն ալ կորսրնցուցած էր, լրուած էր իր թշուառ ճակատազրին: Օտար ճնշումի տակ գտնուող եւ կարծրատիպներու տակ կաշկանդուած Հայաստանեայց եկեղեցին փայլուն վիճակի մը մէջ չէր, եւ ազգը այդ ճահճահուտէն դուրս քաշելու ոչ սեսիլքը եւ ոչ ալ պատրաստութիւնը ունէր այդ օրերուն: Վենետիկի վանքի ապահով եւ անկաշկանդ պայմաններու մէջ թե՛ ու թոփչք առաւ Մխիթարի տեսլականը, որ հասնելով Պոլիս գտաւ զարթօնքի պարարտ հողը: Մխիթարեաններու մատենագիտական, թարգմանական եւ ելուպական գիտական մօտեցումներով ուսումնասիրութիւնները նոր մակարդակ մը ստեղծեցին Պոլիսէն մինչեւ Թիֆլիս: 19րդ դարու կէսերուն էր որ գրաւոր աշխարհաբարը թոփչք առաւ, ուսեալ դասակարգ մըն ալ հասաւ եւ գրական ստեղծագործութիւն եւ ընթերցասիրութիւն տարածուեցան: 20րդ դարը մեծ յոյսերով դիմաւորուեցաւ հայաշխարհի մէջ: Գրական եւ մտաւորական հոյակապ նուաճումներ կ'արձանագրուէին: Սակայն, ինչպէս գիտենք, այդ մեծ երազները բախեցան դաժան աղետին եւ աշխարհը փուլ եկաւ հայոց գլխուն: Կորսրնցուցինք երկիր, ժողովուրդ, մշակութային ժառանգութիւն: Ոչնչացան տուն-տեղ, ազգին կէսը: Ամենացաւ լաւագոյն մտաւորականութիւնը: Ցիր ու ցան՝ վերապրողներու խլեակ մը փորձեց տեղ մը կայր հաստատել եւ իմաստ որպնել:

Իսկական իրաշը էր այդ խլեակներու կազմակերպումը որպէս ընկերային զանգուած, եւ անոր ձեւատրումը որպէս զաղութ: Անկասկած՝ Սուրին, Լիքանանի, ինչպէս նաև Եզիստոսի եւ Յորդանանի իրավիճակը արտօնեցին ու օգնեցին այդ զաղութներուն՝ ազգային իշխանութիւն, եկեղեցի եւ դպրոց հիմնելու: Եւ այդ յաճախ բրքախոս զանգուածը, 20-25 տարուան մէջ դարձաւ հայախոս: Մարդոց այդ զարմուած կոյսոր խմբուելով հատուկնենտ իրաշընվ վերապրած մտատրականներու շուրջ ստեղծեց մշակոյք, գրականութիւն եւ արուեստ: Միջին խաւ մը ստեղծուեցաւ որ բաւականաշափ գրական հայերէնին կը տիրապեսէր: Այս մարդիկը թերթ եւ գիրք կը կարդային: Գրողը շուկայ մը ուներ, փոքր բայց աշխոյժ: 70ականները թերեւս զագարն էր այս պատկերին: Ատկէ եսոք անկումը սկսաւ: Ակիզը դանդաղ, բայց մեր օրերուն արդէն բաւագլոր բափով: Պատճառները շատ են անշուշտ: Քաղաքական ցնցումները, ընկերային եւ նիրական վիճակներու բարելաւումը, աշխարհին բացուիլը եւ օտարին մօտեցումը, արագընթաց եւ բուռն մրցակցութեամբ լեցուն նոր աշխարհ մը, թերեւ վայելքներու եւ հաճոյքներու տարածումը, եւ հետեւարար ընթերցանութեան գրաւշուրեան անկումը:

Գրական աշխարհի մեջ կան 4 դերակատարներ. Գիրքը, գրողը, հրատարակիչը, ընթերցողը:

Հայ ընթերցողոր պէտք ունի զիրքի, իսկ զիրքը պէտք ունի զրոյի եւ հրատարակիչի:

Սկսինք ընթերցողնեն: Բոլորս զիտենք անշուշտ որ ընթերցողը գետինէն սունկի պէս չի բուսնիր: Գրականութիւն կարդալու չափ լեզու մը սորվիլը երկարամեայ պատրաստութիւն կը պահանջէ: Շաբաթօրեայ վարժարան մը այդ գործը չի կրնար ընել: Բաւականաշափ բառամքերը, քերականական օրէնքներու վարժութիւն, լեզուն սահուն կարդալ եւ կարդացածը հասկնալ եւ ըմբռնել՝ այս բոլորը տարիներու կրթութիւն կը պահանջէն: Յարգելով բացառութիւնները, այսօրուան հայկական վարժարանները, յատկապէս Ամերիկայի մէջ, այս իրազորդելու ո՞չ կարողութիւնը եւ ո՞չ ալ տրամադրութիւնը ունին: Հետեւաբար, արեւմտահայ ընթերցողին թիւ պիտի շարունակէ նուազիլ: Այսօր 40-50 տարեկանէն վար արեւմտահայերէն կարդացողներու թիւն ողբախ է:

Անշուշտ կարդալը չի սահմանափակուիր միայն գրականութեամբ: Ոչ գեղարուեստական արձակը՝ հրապարակագրութիւն, լրագրութիւն, գործնապաշտ յօդուածներ, ինչպէս առողջապահական, խոհանոցային, օրինագիտական եւ դաստիարակչական գրութիւններ, պահանջքներ կը լեցընեն ընկերութեան մը մէջ: Բայց այս կրնայ միայն պատահիլ երբ տուեալ լեզուն մարդոց առօրեայ լեզուն է, այսինքն առաջին լեզուն: Սա պիտի նշանակէր թէ մարդիկ հայերէն կը խորիին, հայերէն կ'արտայայտուին, հայերէն կը սիրեն, հայերէն կ'երազեն, հայերէն կ'երգեն, եւ հետեւարար՝ հայերէն կը ստեղծագործեն: Ցաւալի իրականութիւն է որ ներկայիս արեւմտահայերէնը, որպէս գործածական լեզու, տժգոյն պատկեր մը կը ներկայացնէ: Այսօր արեւմտահայերէնը 50էն վար սակաւաթիւ մարդոց առաջին լեզուն է:

Պատճառները շատ են անշուշտ: Սիջին Արեւելքի գաղութներու ցրումը, նոր սերունդին զարգացումը, օտարէն հեռու մնալու բարդոյթի վերացումը, աւելի բարιոք կեանքի մը պահանջը, յարակովոխ աշխարհի մը նիրի պաշտամունքի որդեգրումը, եւայլն:

Պոստոն

ՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՍԵՐԳ

Նախաձեռնութեամբ Սեծագոյն Պոստոնի հայ կարողիկէ Ս. Խաչ եկեղեցոյ, Դեկտեմբեր 4ին, եկեղեցոյ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ եզակի համերգ մը՝ ամբողջութեամբ իտալական դասական երաժշտութեամբ. ծանօթ երգացանկ մը ներկայացուեցաւ հոգ թիով ներկաներուն, որոնց մէջ կային օտարունք, մանաւանդ իտալացիներ:

Ձախեն՝ Յ. Վարդիվառեան, Ժիրայր Ղանիելեան, Չաւեն Թորիկեան
և Յայր Միքայել Պարսալեան

Յայտագրին բացումը կատարեց եկեղեցոյ մշակութային յանձնախումբի ժրաջան և սիրուած ատենապետուիին Տիկին Մարալ Տէր Թորոսեան, որ ներկայացուց յայտագրին մաս կազմող արուեստագէտները՝ Փալերմոյէն հանրածանօթ լիրիք թենոր Ալվերո Փրոֆերա և հանրայատ դաշնակահրուիի Մարինա Մարգարեան: Ալվերո միջազգային դասական թենորուն ծանօթ՝ տուած է բացի իտալական ոստաններէն համոյքներ Զինաստանի, Ռուսաստանի, Գանաստայի և Միացեալ Նահանգներուն մէջ: Ներկաներուն հետ անմիջականութիւնը արագօրեն պահելով հարազատ մքնուրուտ մը կը ստեղծէր ան:

Սերք ընդ մերք, պոստոնաբնակ և հայ գաղութին ծանօթ երգի Ռու Զականի իր կարգին կ'ընկերանար օրուան աստղին և երբեմն ալ մեներգներով կը խանդապառէր տօնական մքնուրուրը:

Բեմին վրա՝ Մարինա Մարգարեան եւ Ալվերո Փրոֆերեա

Դաշնակով ընկերակցող արուեստագիտուիին՝ Դոկտ. Մարինա Մարգարեան իր բարձրագոյն ուստացած է Երեւանի Խաչատոր Արքունիքի անուան Մանկավարժական համալսարանին և Կոմիտասի անուան երաժշտանոցին մէջ: Միացեալ Նահանգներ զայռվ հիմնած «Տօ-Ծէ-Ծի» երաժշտական դպրոց Ռուստիկն մէջ և ուր այժմ կը յաճախեն 40 ուսանողներ: Աւելի քան 25 տարիներ դասաւանդած է Քոյերու վարժարանը և ներկայիս կը դասաւանդէ Պելմոնիք Քենտրու վարժարանին ներս:

Այդ երեկոյ յայտագրին մէջ մաս կը կազմէր Ուլյատի Աdeste Fideles, Պիքսիոյի Մամա, Փուշինի Նessum Dorma, Գափուրոյի O Solo Mio, Պերլինի «Սպիտակ Ծնննդյան», Մոտուկնոյի Con te Partiro, Cali Sicilia Bedda, Շիակերի Աve Maria, Տենգայի Ֆունիկուլի, Ֆունիկուլ և Ալումին Մinuit Chretiens:

Մարինան միջնարարի աւարտին ներկաները հմայեց Խաչատորեանի Կայան պալէի «Սուրբ Պար»ով:

Այս յայտագրը պիտի արժէր ներկայացնել հայկական զանազան համայնքներէն ներս: Ծանօթ մեղադիմներ, որոնցով հասակ առին պատանիներ ... վերջապէս՝ ամբողջ սերունդ մը:

Տեղի ունեցաւ հիւրափրութիւն հայկական և իտալական խոհանոցի պատրաստեամբ:

Հաւաքավայրն էր այդ երեկոյ իհն ծանօթներու և անցեալ յիշատակներու:

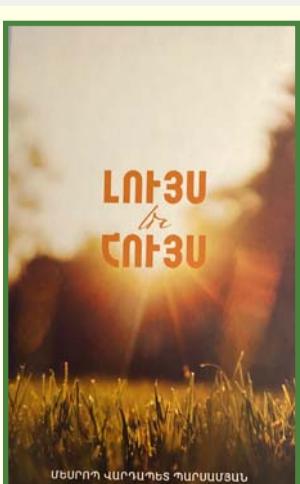
Յ.Վ.

Մերուա Վարդապետ
Պարսալեանի

**ԼՈՒՅ
ԵՒ
ՀՈՒՅ**

Հոգեւոր
Խորհրդածութիւններ

Ս. Էջմիածին – 2021

Սերք Արքյեանի

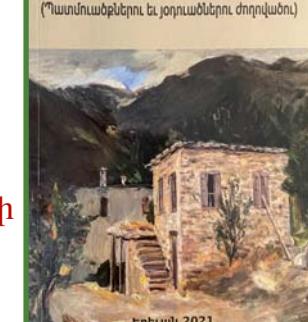
ԱՅ, ՏՈ LUX ՏՆԱՒՐ
Պատմուածքներու և
յօդուածներու
ժողովածու

Հրատարակութիւն՝
«Սփիտք» պարբերաբերի
Լիբանան
Երեւան – 2021

Մերուա Վարդապետ

ԱՅ, ՏՈ LUX ՏՆԱՒՐ

(Պատմուածքներ և յօդուածներ ժողովածու)

Զարմինէ
Պողոսեանի

**ԱՅԻՉԻ
ԱՄԵՐԻԿԱ**

Յօդուածներու
և
բանաստեղծութիւններու
ժողովածու

ԱՄԵՐԻԿԱ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ

ՀԱՅՈՒՆ
ՀԱՅՈՒՆ

(Վարչուածութիւններ և առաջնորդութիւններ)

